ĢENERĀLADVOKĀTES JULIANAS KOKOTES [*JULIANE KOKOTT*] SECINĀJUMI,

sniegti 2008. gada 26. jūnijā [1]

I — Ievads

1. Šajā prejudiciālā nolēmuma procedūrā Tiesai tiek jautāts par lēmuma valsts atbalsta tiesību jomā spēkā esamību, ko Eiropas Komisija pieņēma 1997. gadā. Šajā lēmumā Komisija nolēma necelt iebildumus par Francijas atbalsta shēmas radio atbalstam jauno redakciju — valsts atbalsts Nr. N 679/97 (turpmāk tekstā — "Apstrīdētais lēmums").

2. Atbalsta shēmas mērķis ir sniegt finansiālu atbalstu nelielām Francijas radiostacijām, kuras klausās reģiona iedzīvotāji, tā sauktajām *radios associatives* [2]. Šim mērķim jau 1980. gados tika izveidots "Radio atbalsta fonds" [3], ko finansēja no nodevai pielīdzināma maksājuma par Francijā pārraidīto reklāmu radio un televīzijā — gan radio, gan televīzijas reklāmu. Lietā nozīmīgajā laikposmā nodeva bija jāmaksā arī par tādu reklāmu, ko uz Franciju pārraidīja no ārvalstīm.

3. Šīs lietas galvenais jautājums ir par to, vai Komisija drīkstēja apstiprināt šādu valsts atbalsta shēmas finansējuma veidu. Tā dod Tiesai iespēju precizēt judikatūru, kas radusies saistībā ar spriedumu lietā *van Calster* u.c. [4], un no tās izrietošos secinājumus, un pirmo reizi — attiecībā uz Komisijā pieteiktu atbalsta shēmu.

1 — Oriģinālvaloda — vācu.

2 — Par Vācijā sastopamo *pilsoņu mediju* (*Bürgermedien*) fenomenu, it īpaši tā saukto *pilsoņu radio* (*Bürgerfunk*) skat. *Landesanstalt für Medien Nordrhein-Westfalen* (Ziemeļreinas-Vestfālenes federālās zemes mediju aģentūra) sniegto informāciju vietnē http://www.lfm-nrw.de/hoerfunk/buergerfunk/ (pēdējo reizi apmeklēta 2008. gada 26. februārī).

3 — *Fonds de soutien à l'expression radiophonique* (*FSER*), sākotnēji dibināts ar 1982. gada 17. novembra Dekrētu Nr. 82-973 (1982. gada 18. novembra *JORF*, 3460. lpp.), kas stājās spēkā ar 1983. gada 1. janvāri. Tuvāka informācija par šo fondu ir atrodama, piemēram, vietnē http://www.ddm.gouv.fr/rubrique.php3?id_rubrique=40 (pēdējo reizi apmeklēta 2008. gada 24. aprīlī).

4 — 2003. gada 21. oktobra spriedums apvienotajās lietās C-261/01 un C-262/01 *van Calster* u.c. (*Recueil*, I-12249. lpp.).

II — Atbilstošās tiesību normas

A — *Kopienu tiesības*

4. Apstrīdētais lēmums tika pieņemts 1997. gadā. Tādējādi atbilstošās Kopienu tiesību normas izskatāmajā lietā ir EK līguma noteikumi Māstrihtas līguma redakcijā [5].

5. EK līguma 92. pantā (jaunajā redakcijā pēc grozījumiem — EKL 87. pants) savulaik izvilkuma veidā bija noteikts:

"1. Ja vien šis Līgums neparedz ko citu, ar kopējo tirgu nav saderīgs nekāds atbalsts, ko piešķir dalībvalstis vai ko jebkādā citā veidā piešķir no valsts līdzekļiem, un kas rada vai draud radīt konkurences izkropļojumus, dodot priekšroku konkrētiem uzņēmumiem vai konkrētu preču ražošanai, ciktāl tāds atbalsts iespaido tirdzniecību starp dalībvalstīm.

5 — Līgums par Eiropas Savienību, parakstīts Māstrihtā 1992. gada 7. februārī (OV C 191, 1. lpp.). Ņemot vērā, ka Amsterdamas līgums (OV 1997, C 340, 1. lpp.) stājās spēkā tikai 1999. gada 1. maijā, tā rezultātā pieņemtie EK līguma grozījumi un ar to saistītā Līguma pantu jaunā numerācija uz izskatāmo lietu neattiecas.

[..]

3. Turpmāk norādīto var uzskatīt par saderīgu ar kopējo tirgu:

[..]

c) atbalstu, kas veicina konkrētu saimniecisko darbību vai konkrētu tautsaimniecības jomu attīstību, ja šādam atbalstam nav tāds nelabvēlīgs iespaids uz tirdzniecības apstākļiem, kas būtu pretrunā kopīgām interesēm;

d) atbalstu, kas veicina kultūru un kultūras mantojuma saglabāšanu, ja tāds atbalsts neiespaido tirdzniecības apstākļus un konkurenci Kopienā tiktāl, ka tas ir pretrunā kopīgām interesēm;

[..]."

6. EK līguma 93. panta 3. punktā (jaunajā redakcijā — EKL 88. panta 3. punkts) ir noteikts:

"Visi plāni piešķirt vai mainīt atbalstu ir jādara zināmi Komisijai laikus, lai Komisija varētu iesniegt savas piezīmes. Ja Komisija atzīst, ka, ievērojot 92. pantu, šādi plāni nav saderīgi ar kopējo tirgu, tā nevilcinoties sāk 2. punktā paredzēto procedūru. Attiecīgā dalībvalsts nesāk īstenot pašas ierosinātos pasākumus, kamēr šī procedūra nav beigusies ar galīgo lēmumu."

B — *Valsts tiesības*

7. Strīdīgā Francijas atbalsta shēma tika pieņemta 1982. gadā un pirmo reizi stājās spēkā 1983. gada 1. janvārī. Kopš tā laika tā vairākkārt ir tikusi pagarināta un grozīta. Atbalsta shēma, kāda tā bija spēkā 2001. gadā, balstījās, pirmkārt, uz 1986. gada 30. septembra Likumu Nr. 86-1067 par saziņas brīvību [6] un, otrkārt, uz likuma īstenošanai pieņemto 1997. gada 29. decembra Dekrētu Nr. 97-1263 par nodevai pielīdzināma maksājuma noteikšanu par labu radio atbalsta fondam [7].

8. Likuma Nr. 86-1067 80. pantā ir noteikts:

"Radio raidorganizācijām, kuru komerciālie ieņēmumi no reklāmraidījumiem vai sponsorētiem raidījumiem nepārsniedz 20 % no to kopējā apgrozījuma, tiek piešķirts atbalsts atbilstoši valsts [..] dekrētā noteiktajai kārtībai.

Šī atbalsta finansēšanai tiek ieviests maksājums par ieņēmumiem no radio un televīzijā pārraidītās reklāmas.

Nosakot šī panta pirmajā daļā minēto kopējā apgrozījuma robežu, netiek ņemta vērā atlīdzība, ko radio raidorganizācijas saņem par raidījumiem, kuri veltīti kolektīvu vai sabiedrībai nozīmīgu pasākumu atbalstam."

6 — *Loi n 86-1067 relative à la liberté de communication* (1986. gada 1. decembra *JORF*, 11755. lpp.); šis likums ir piemērojams redakcijā, kāda tā ir pēc 1989. gada 17. janvāra Likuma Nr. 89-25 (1989. gada 18. janvāra *JORF*, 728. lpp.) 25. panta un 1990. gada 29. decembra Likuma Nr. 90-1170 (1990. gada 30. decembra *JORF*, 16439. lpp.) 27. panta grozījumiem.

7 — *Décret n° 97-1263 portant création d'une taxe parafiscale au profit d'un fonds de soutien à l'expression radiophonique* (1997. gada 30. decembra *JORF*, 19194. lpp.).

9. Dekrēta Nr. 97-1263 1. pantā ir noteikts:

“Lai finansētu fondu, kas izveidots licencētu radio raidorganizāciju atbalstam, kuru komerciālie ieņēmumi no reklāmraidījumiem un sponsorētiem raidījumiem nepārsniedz 20 % no to kopējā apgrozījuma, ar 1998. gada 1. janvāri uz pieciem gadiem tiek ieviests nodevai pielīdzināms maksājums par radio un televīzijā pārraidītu reklāmu.

Šīs nodevas mērķis ir radio darbības atbalstīšana.”

10. Dekrēta Nr. 97-1263 2. pantā ir noteikts:

“Nodeva tiek aprēķināta, pamatojoties uz summām, ko reklāmdevēji maksā par reklāmas pārraidīšanu Francijas teritorijā, no tā atskaitot atlīdzības summu aģentūrai un PVN.

Nodevas maksātāji ir personas, kas pārdod šos reklāmraidījumus.

Nodevas apmēru atkarībā no aģentūras — nodevas maksātāja — ieņēmumiem ceturksnī nosaka par budžetu un sakariem atbildīgie ministri, pieņemot kopīgu dekrētu, ņemot vērā šādas maksimālās robežas:

[..]

II. Televīzijas reklāma

Līdz 3 miljoniem ieskaitot	6500
[..]	
no 780 līdz 840 miljoniem ieskaitot	7 602 070
no 840 līdz 900 miljoniem ieskaitot	8 181 250
vairāk par 900 miljoniem	8 760 480.” [8]

8 — Skaitļi ir izteikti Francijas frankos. Saskaņā ar 1992. gada 30. septembra Dekrēta Nr. 92-1053 (*Décret n° 92-1053 portant renouvellement d'une taxe parafiscale au profit d'un fonds de soutien à l'expression radiophonique*, 1992. gada 1. oktobra *JORF* Nr. 228) 2. pantu iepriekšējā shēmā par laikposmu no 1993. gada līdz 1997. gadam bija spēkā vēl šādas maksimālās attiecīgo tarifu pakāpju robežas (skaitļi atkal ir izteikti Francijas frankos): “Līdz 3 miljoniem ieskaitot: 4430; [..]; no 780 līdz 840 miljoniem ieskaitot: 5 175 000; no 840 līdz 900 miljoniem ieskaitot: 5 569 270; vairāk par 900 miljoniem: 5 963 570.”

11. Atbilstoši Dekrēta Nr. 97-1263 3. pantam neto ienākumi, kas gūti no nodevas iekasēšanas, tiek pārskaitīti *Radio atbalsta fondam*, kam ir izveidots īpašs konts Nacionālā audiovizuālā institūta [9] grāmatvedībā.

12. Saskaņā ar Dekrēta Nr. 97-1263 4. pantu nodevu, kas jāieskaita Radio atbalsta fonda kontā, atbilstoši tiesību normām un ievērojot garantijas un sankcijas, kas ir spēkā attiecībā uz PVN, aprēķina, nosaka un iekasē Vispārējā nodokļu pārvalde [10].

13. Dekrēta Nr. 97-1263 7.–20. pantā ir iekļautas tiesību normas par atbalstu, ko Nacionālais audiovizuālais institūts piešķir no Radio atbalsta fondam pārskaitītajiem neto ienākumiem, kas gūti no nodevas iekasēšanas. Tiesības saņemt atbalstu ir licencētām radio raidorganizācijām Dekrēta Nr. 97-1263 1. panta izpratnē.

14. Saskaņā ar Dekrēta Nr. 97-1263 7. pantu atbalstu pieejamo līdzekļu ietvaros piešķir konsultatīvā padome, kuras sastāvu un reglamentu nosaka šis 7. pants, kā arī Dekrēta Nr. 97-1263 8.–11. pants.

9 — *Institut national de l'audiovisuel.*
10 — *Direction générale des impôts.*

15. Dekrēts Nr. 97-1263 paredz trīs atbalsta veidus:

— *dibināšanas atbalstu*, kas ir noteikts Dekrēta 12. un 13. pantā, ko piešķir no jauna atļautajām radiostacijām un kura apjoms nepārsniedz FRF 100 000;

— *aprīkojuma atbalstu*, kas ir noteikts Dekrēta 14. pantā, ko var piešķirt, balstoties uz attiecīgās radiostacijas iesniegtajiem dokumentiem, konkrēti — tikai vienreiz piecu gadu laikā, kā arī ātrākais piecus gadus pēc dibināšanas atbalsta piešķiršanas; aprīkojuma atbalsts nedrīkst pārsniegt 50 % no ieguldāmās summas un turklāt tā maksimālais apjoms ir noteikts FRF 100 000 apmērā;

— *ikgadējo darbības atbalstu* atbilstoši Dekrēta 16. un 17. pantā noteiktajiem atbalsta piešķiršanas nosacījumiem.

16. Ikgadējā darbības atbalsta pamatsumma tiek noteikta, balstoties uz Radio atbalsta

fonda konsultatīvās padomes izstrādātu tarifu tabulu [11]. Turklāt piesaistes faktors ir radiostacijas normālā darbības režīmā gūtie ieņēmumi pirms reklāmas pārdošanas izmaksu atskaitījuma.

17. Darbības atbalsta pamatsummu var palielināt līdz 60 %, proti, atbilstoši attiecīgās radiostacijas centieniem dažādot saimnieciskos resursus, kas tieši saistīti ar raidīšanas darbību, personāla profesionālās kvalifikācijas celšanas pasākumiem, pasākumiem izglītības un kultūras jomā, dalībai kopīgos pasākumos programmu jomā, kā arī tās centieniem kaimiņu reģionu sociālās komunikācijas un integrācijas jomā.

18. Visbeidzot, jānorāda, ka strīdīgā atbalsta shēma kārtējo reizi no jauna tika pieņemta 2003. gadā. Kopš tā laika nodeva par reklāmu radio un televīzijā ir jāmaksā tikai par reklāmu, kas tiek pārraidīta no Francijas, turpretī nodeva vairs nav jāmaksā par reklāmu, kas uz Franciju tiek pārraidīta no ārvalstīm [12].

11 — Kā izriet no mutvārdu procesā Tiesā minētā, tarifu tabula tiek izstrādāta katru gadu no jauna, atkarībā no Radio atbalsta fonda finansiālajiem resursiem. To apstiprina arī ieskats Radio atbalsta fonda gada pārskatos (pieejami elektroniskā formā iepriekš 3. zemsvītras piezīmē minētajā interneta vietnē).

12 — Vispārējā nodokļu kodeksa (*Code général des impôts*) 302.a KD pants Likuma par 2003. gada budžetu (2002. gada 30. decembra Likuma Nr. 2002-1575 47. pants, 2002. gada 31. decembra *JORF*, 22025. lpp.) redakcijā, kas grozīts ar 2003. gada 1. augusta Likuma Nr. 2003-709 par mecenātismu, biedrībām un fondiem (*Loi relative au mécénat, aux associations et aux fondations*, 2003. gada 2. augusta *JORF*, 13277. lpp.) 22. pantu.

III — Prāvas priekšvēsture

A — *Komisijas lēmumi par Francijas atbalsta shēmu*

19. Minētā Francijas atbalsta shēma jau vairākkārt — saistībā ar dažādiem secīgiem laikposmiem — ir tikusi paziņota Komisijai, kā to nosaka EK līguma 93. panta 3. punkts, un tādējādi tā savā attiecīgi plānotajā veidā ir minēta jau vairākos Komisijas lēmumos. Apstrīdētais 1997. gada lēmums ir viens no tiem.

Apstrīdētā lēmuma priekšvēsture

20. Komisija jau savā 1990. gada 1. marta vēstulē [13] paziņoja Francijas iestādēm, ka tai nav iebildumu pret atbalsta shēmu, kāda tā ir

13 — Komisijas priekšsēdētāja vietnieka, sera Leona Britana [*Sir Leon Brittan*], vēstule Francijas ārlietu ministram; dokumenta numurs: SG(90) D/02864.

paziņota Komisijai 1990. gada sākumā (atbalsts Nr. N 19/90). Vēstulē nebija norādīts precīzs pamatojums.

21. Līdzīgi Komisija neiebilda arī pret atbalsta shēmu, kāda tā Komisijai tika paziņota 1992. gada vasarā (atbalsts Nr. N 359/92), paziņojot par to Francijas iestādēm ar 1992. gada 16. septembra vēstuli [14]. Pamatojumā tā norādīja, ka atbalsta saņēmēji ir nelielas radiostacijas, kuras klausās reģiona iedzīvotāji, tādēļ "šādam atbalstam nevajadzētu iespaidot konkurenci un tirdzniecību Kopienā tiktāl, lai tas būtu pretrunā kopējām interesēm". Tādējādi atkāpi no atbalsta aizlieguma var pamatot ar atbalsta shēmas vispārējo interešu mērķu pastāvēšanu.

Apstrīdētais lēmums

22. Strīdīgā atbalsta shēma, kāda tā bija izstrādāta attiecīgajam laikposmam no 1998. līdz 2002. gadam, tika paziņota Komisijai 1997. gada oktobrī (atbalsts Nr. N 679/97); paziņojumam bija pievienots arī vēlākā Dekrēta Nr. 97-1263 projekts. Balstoties uz šo paziņojumu, Komisija 1997. gada 7. novembrī pieņēma Apstrīdēto lēmumu necelt iebildumus par paredzētajiem atbalsta shēmas grozījumiem [15].

23. Apstrīdētais lēmums Francijas iestādēm tika paziņots ar 1997. gada 10. novembra vēstuli [16]. Pamatojumā Komisija šajā vēstulē norādīja, pirmkārt, ka nav palielināts budžeta līdzekļu izlietojums un, otrkārt, ka atbalsta saņēmēji ir nelielas radiostacijas, kuras klausās reģiona iedzīvotāji. Tādēļ Komisija secināja, ka "šāds atbalsts negatīvi neietekmē tirdzniecību Kopienā tiktāl, lai tas būtu pretrunā vispārējām interesēm" [17]. Tādējādi atkāpi no atbalsta aizlieguma var pamatot ar atbalsta shēmas vispārējo interešu mērķu pastāvēšanu.

24. Pēc Apstrīdētā lēmuma saņemšanas Francijas iestādes pieņēma Dekrētu Nr. 97-1263.

14 — Komisijas priekšsēdētāja vietnieka, sera Leona Britana, vēstule Francijas ārlietu ministram; dokumenta numurs: SG (92) D/12470.

15 — Oriģinālteksts: "[..] *la Commission a décidé de ne pas soulever d'objection aux modifications du régime, telles que notifiées*".

16 — Komisijas locekļa Karela van Mīrta [*Karel Van Miert*] vēstule Francijas ārlietu ministram; dokumenta numurs: SG(97) D/9265. Īss paziņojums par lēmumu, no kura izriet arī 1997. gada 7. novembris kā šī lēmuma pieņemšanas datums, ir atrodams OV 1999, C 120, 2. lpp.

17 — "[..] *les échanges intracommunautaires ne paraissent pas devoir être affectés dans une mesure contraire à l'intérêt commun* [..]".

Situācijas attīstība pēc Apstrīdētā lēmuma pieņemšanas

25. 2002. gada novembrī Komisijai no jauna tika paziņota strīdīgā atbalsta shēma, kāda tā bija izstrādāta laikposmam no 2003. gada 1. janvāra. Balstoties uz šo paziņojumu, Komisija pirmo reizi iebilda [18], ka atbalsta shēmas finansējumam izmantojamā nodeva par reklāmu radio un televīzijā tiek iekasēta arī par reklāmu, kas uz Franciju tiek pārraidīta no ārvalstīm.

26. Pēc šī iebilduma nodevas teritoriālās piemērošanas joma tika attiecināta uz reklāmu, kas tiek pārraidīta no Francijas [19], un atbalsta shēmas paziņojums tika attiecīgi papildināts 2003. gada jūnijā.

27. Tikai tad Komisija ar 2003. gada 28. jūlija vēstuli [20] paziņoja Francijas iestādēm savu lēmumu necelt iebildumus par Komisijai paziņotajiem atbalsta shēmas grozījumiem (atbalsts Nr. NN 42/03, agrāk atbalsts Nr. N 725/02). Šis Komisijas lēmums skaidri attiecas uz nodevu, kas netiek iekasēta par reklāmu radio un televīzijā, kas uz Franciju tiek pārraidīta no ārvalstīm.

B — *Fakti un pamata prāva*

28. Firma *Régie Networks* ietilpst *NRJ* grupā un pārdod savām radiostacijām reklāmas laiku reģionālajās frekvencēs. Šīs darbības ietvaros *Régie Networks* Francijā par 2001. gadu samaksāja nodevai pielīdzināmu maksājumu par reklāmu radio un televīzijā EUR 152 524.

29. Ņemot vērā, ka *Régie Networks* nodevu par reklāmu radio un televīzijā uzskatīja par nesaderīgu ar Kopienu tiesībām, tā nākošajā terminā pieprasīja *Direction de contrôle fiscal* [21] *Rhône-Alpes-Bourgogne* atmaksāt samaksāto nodevu un šajā nolūkā iesniedza pieteikumu par atbrīvošanu no nodevas,

18 — Komisijas Konkurences ģenerāldirektorāta (ĢD) 2003. gada 8. maija vēstule Francijas pastāvīgajai pārstāvniecībai Eiropas Savienībā; dokumenta numurs: COMP (2003) D/55066.

19 — Skat. arī iepriekš šo secinājumu 18. punktu.

20 — Komisijas locekļa Mario Monti [*Mario Monti*] vēstule Francijas ārlietu ministram; dokumenta numurs: C (2003) 2828.

21 — Reģionālā nodokļu pārvalde.

tomēr sešu mēnešu laikā nesaņēma nekādu atbildi.

30. Tādēļ *Régie Networks* 2004. gada 3. augustā cēla prasību *Tribunal administratif de Lyon* [22], kas tomēr tika noraidīta ar 2006. gada 25. aprīļa spriedumu. Par pirmās instances tiesas spriedumu *Régie Networks* iesniedza apelāciju iesniedzējtiesā — *Cour administrative d'appel de Lyon* [23].

IV — Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu un tiesvedība Tiesā

31. Ar rīkojumu, kas izdots 2007. gada 12. jūlijā, kurš Tiesā saņemts 2007. gada 17. jūlijā, *Cour administrative d'appel de Lyon* apturēja tiesvedību un uzdeva Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

"Vai Komisijas 1997. gada 10. novembra Lēmums Nr. N 679/97, ar ko šī iestāde ir nolēmusi necelt iebildumus par grozījumiem, kuri izdarīti radio atbalsta shēmā, kas ieviesta ar Dekrētu Nr. 92-1053, ir spēkā

— saistībā ar tā pamatojumu,

— novērtējumu, kas veikts saistībā ar laika posmam no 1998. līdz 2002. gadam ieviestās radio atbalsta shēmas finansējuma saderību ar [EK] līgumu, un

— saistībā ar pamatojumu, kas balstīts uz attiecīgās atbalsta shēmas budžeta līdzekļu nepalielināšanu?"

32. Tiesvedībā Tiesā rakstveida un mutvārdu apsvērumus ir iesnieguši *Régie Networks*, Francijas valdība un Eiropas Kopienu Komisija.

22 — Lionas Administratīvā tiesa.

23 — Lionas Augstākā administratīvā tiesa.

V — Vērtējums

A — *Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pieņemamība*

1) Pieņemamība

33. Vispirms ir jānoskaidro, vai par Apstrīdētā sprieduma spēkā esamību vispār vēl drīkst Tiesā iesniegt lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu.

34. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru Tiesu par Kopienas iestāžu pieņemta tiesību akta spēkā esamību var lūgt lemt tikai tādā gadījumā, ja šim tiesību aktam vēl nav galīgs spēks [24]. Tas tādēļ, ka tiesiskās drošības iemeslu dēļ ir jānovērš situācija, ka Kopienas iestāžu rīcības tiesiskā iedarbība tiek "apstrīdēta atkal un atkal" [25]. Ja persona var iegūt tiesisku aizsardzību, ceļot prasību par [tiesību akta] spēkā neesamību saskaņā ar EK līguma 173. pantu (jaunajā redakcijā — EKL 230. pants), tai ir jāizmanto šis tiešais ceļš, ja tā vēlas panākt apstrīdēto tiesību normu pārbaudi tiesas ceļā [26]. Pretējā gadījumā pastāv risks, ka tiks pārsniegts EK līguma 173. panta piektajā daļā noteiktais prasības celšanas termiņš un pēc šī termiņa beigām apstrīdētais tiesību akts kļūs galīgs [27].

35. Jebkurai personai, kas neievēro EK līguma 173. pantā paredzēto termiņu prasības celšanai par Kopienu tiesību aktu atcelšanu, ir jārēķinās ar šī tiesību akta galīgo spēkā esamību, un vēlāk, arī pat netieši, prasību par šo tiesību normu prettiesiskumu celt nav iespējams [28]; šādā gadījumā Kopienu tiesību akti, kas ir galīgi, dalībvalstu tiesām ir saistoši

24 — 1994. gada 9. marta spriedums lietā C-188/92 *TWD Textilwerke Deggendorf* (*Recueil*, I-833. lpp., 13.–26. punkts; turpmāk tekstā — "*TWD*"), 1997. gada 30. janvāra spriedums lietā C-178/95 *Wiljo* (*Recueil*, I-585. lpp., 19.–24. punkts) un 2001. gada 15. februāra spriedums lietā C-239/99 *Nachi Europe* (*Recueil*, I-1197. lpp., 28.–39. punkts).

25 — Iepriekš 24. zemsvītras piezīmē minētie spriedumi lietā *TWD*, 16. punkts, lietā *Wiljo*, 19. punkts, un lietā *Nachi Europe*, 29. punkts.

26 — Šajā sakarā skat. iepriekš 24. zemsvītras piezīmē minētos spriedumus lietā *TWD*, it īpaši 17. punkts, un lietā *Nachi Europe*, 37.–39. punkts.

27 — Iepriekš 24. zemsvītras piezīmē minētie spriedumi lietā *TWD*, 17. un 18. punkts, un lietā *Nachi Europe*, 29. un 30. punkts; 2001. gada 20. septembra spriedums lietā C-390/98 *Banks* (*Recueil*, I-6117. lpp., 111. punkts), 2006. gada 23. februāra spriedums apvienotajās lietās C-346/03 un C-529/03 *Atzeni* u.c. (Krājums, I-1875. lpp., 31. punkts) un 2006. gada 5. oktobra spriedums lietā C-232/05 Komisija/Francija (Krājums, I-10071. lpp., 59. punkts).

28 — Iepriekš 24. zemsvītras piezīmē minētie spriedumi lietā *TWD*, 13. un 17. punkts, un lietā *Nachi Europe*, 30. un 37. punkts, un 2003. gada 10. jūlija spriedums lietā C-11/00 Komisija/ECB (*Recueil*, I-7147. lpp., 75. punkts). Šī judikatūra tomēr attiecas uz lietām, kurās strīds valsts tiesā un iespējamā prejudiciāla nolēmuma procedūra sakarā ar prasības priekšmetu vispār ir piemērota, lai apstrīdētu Kopienu tiesību normu spēkā esamību; šajā sakarā skat. iepriekš 27. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Banks*, 112. punkts, un iepriekš 24. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Wiljo*, 27. un 29. punkts.

un Tiesu vairs nevar lūgt lemt par to spēkā esamību, iesniedzot lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu [29].

36. Tomēr uzskatīt, ka iebilde par prettiesiskumu dalībvalstu tiesu tiesvedībā un Tiesā, iesniedzot lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, ir nepieņemama, var tikai tādā gadījumā, ja personai *bez jebkādām šaubām* ir bijusi iespēja celt Kopienu tiesā prasību par tiesību akta atcelšanu [30].

37. Izskatāmajā lietā nevar uzskatīt, ka *Régie Networks* tiesības celt Kopienu tiesā prasību *bez jebkādām šaubām* būtu pietiekams pamats, lai arī *pēc būtības* liktu izvērtēt Apstrīdētā lēmuma likumību.

38. Ņemot vērā, ka *Régie Networks* nebija Apstrīdētā lēmuma adresāte, tā šo lēmumu varēja apstrīdēt, ceļot prasību par tiesību akta atcelšanu, tikai tādā gadījumā, ja lēmums to skartu tieši un individuāli (EK līguma 173. panta ceturtā daļa).

39. Šajā lietā šķiet problemātiska jau [lēmuma] *tiešā ietekme* uz *Régie Networks*.

40. Pieņemot Apstrīdēto lēmumu, Komisija atļāva atbalsta shēmu. Saistībā ar nodevai pielīdzināmu maksājumu, kas ir šīs atbalsta shēmas finansējuma avots, Francijas iestādēm ir ievērojama rīcības brīvība gan jautājumā par nodevas apmēru, gan arī jautājumā par tās iekasēšanu. Līdzīgi tas ir jautājumā par līdzekļu izmaksu atbalstāmajām radiostacijām no Radio atbalsta fonda: tā ir atkarīga no individuāliem lēmumiem, ko pieņem kompetentā konsultatīvā padome, kurai katrā ziņā, šķiet, ir rīcības brīvība, piešķirot aprīkojuma pabalstu un, iespējams, palielinot ikgadējo darbības atbalstu [31].

41. Tādējādi izskatāmo lietu nevar salīdzināt ar tām lietām, kurās dalībvalstij ir pienākums transponēt Kopienu iestādes tiesību aktu un šī transponēšana notiek automātiski, jo valsts

29 — Iepriekš 24. zemsvītras piezīmē minētie spriedumi lietā *TWD*, 25. punkts, lietā *Wiljo*, 24. punkts, un lietā *Nachi Europe*, 40. punkts. Atbilstoši 27. zemsvītras piezīmē minētajam spriedumam apvienotajās lietās *Atzeni* u.c., 30. un 34. punkts, lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu attiecībā uz apstrīdēto tiesību normu spēkā esamību būtu nepieņemams.

30 — Tas, ka jābūt indivīda tiesībām celt prasību saskaņā ar EK līguma 173. panta ceturto daļu "bez jebkādām šaubām" vai "neapšaubāmi", izriet no pastāvīgās judikatūras: no iepriekš 24. zemsvītras piezīmē minētajiem spriedumiem lietā *TWD*, 24. punkts, lietā *Wiljo*, 21. un 23. punkts, un lietā *Nachi Europe*, 37. un 38. punkts, iepriekš 27. zemsvītras piezīmē minētā sprieduma lietā *Banks*, 111. punkts, un 2007. gada 8. marta sprieduma lietā C-441/05 *Roquette Frères* (Krājums, I-1993. lpp., 40., 41., 47. un 48. punkts). Līdzīgi atzīts 1996. gada 12. decembra spriedumā lietā C-241/95 *Accrington Beef* u.c. (*Recueil*, I-6699. lpp., 15. un 16. punkts), 1997. gada 11. novembra spriedumā lietā C-408/95 *Eurotunnel* u.c. (*Recueil*, I-6315. lpp., 28. un 29. punkts) un iepriekš 27. zemsvītras piezīmē minētajā spriedumā apvienotajās lietās *Atzeni* u.c., 34. punkts, attiecībā uz to, vai indivīda prasība atcelt tiesību aktu būtu pieņemama "vispārzināmā veidā", "acīmredzami" vai "neapstrīdami".

31 — Šajā sakarā skat. šo secinājumu 15.–17. punktu.

iestādēm šajā jautājumā nav ne mazākās rīcības brīvības [32]; līdzīgi tā nav salīdzināma ar lietām, kurās jau sākotnēji nav šaubu par to, ka valsts iestādēm Kopienu tiesību akts ir jātransponē noteiktā veidā [33].

42. Attiecībā uz *individuālo skaršanu* Apstrīdētajam lēmumam būtu jāskar *Régie Networks* dažu tās specifisko īpašību dēļ vai kādas faktiskas situācijas dēļ, kura to raksturo attiecībā pret jebkuru citu personu un tādēļ individuāli izceļ līdzīgi kā šāda lēmuma adresātu (tā sauktā *Plaumann* judikatūra) [34]. Izskatāmajā lietā nevar droši uzskatīt, ka attiecīgajam lēmumam ir šāda individuāla ietekme uz *Régie Networks*.

43. Apstrīdētais lēmums tika pieņemts pēc īsumā veiktas Francijas atbalsta shēmas iepriekšējas izskatīšanas atbilstoši EK līguma 93. panta 3. punktam (atbalsta kontroles procedūras "I stadija"), t.i., neveicot oficiālu izmeklēšanas procedūru (atbalsta kontroles procedūras "II stadija") EK līguma 93. panta 2. punkta izpratnē. Līdz ar to tāds uzņēmums kā *Régie Networks*, iespējams, būtu varējis apstrīdēt šo lēmumu jau tikai nolūkā ierosināt atbalsta kontroles procedūras otro stadiju, lai oficiālā izmeklēšanas procedūrā īpaši panāktu savu procesuālo tiesību aizsardzību, ko tam, iespējams, nodrošina EK līguma 93. panta 2. punkts [35].

44. Tomēr izskatāmajā lietā nebūt netiek apgalvots, ka *Régie Networks* ir liegtas garantijas, ko sniedz formālā atbalsta kontroles procedūra [36]. Drīzāk *Cour administrative d'appel* lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu galvenokārt pievēršas Apstrīdētā lēmuma *likumībai pēc būtības*, t.i., jautājumam, vai Komisija Francijas atbalsta shēmu pamatoti ir uzskatījusi par saderīgu ar kopējo tirgu.

32 — 1998. gada 5. maija spriedums lietā C-386/96 P *Dreyfus*/Komisija (*Recueil*, I-2309. lpp., 43. punkts un tajā minētā judikatūra) un 2006. gada 2. maija spriedums lietā C-417/04 P *Regione Siciliana*/Komisija (Krājums, I-3881. lpp., 28. punkts).

33 — Iepriekš 32. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Dreyfus*/Komisija, 44. punkts un tajā minētā judikatūra, un Pirmās instances tiesas 1996. gada 12. decembra spriedums lietā T-380/94 *AIUFFASS* un *AKT*/Komisija (*Recueil*, II-2169. lpp., 46. punkts).

34 — 1963. gada 15. jūlija spriedums lietā 25/62 *Plaumann*/Komisija (*Recueil*, 213. un 238. lpp.) un pastāvīgā judikatūra, skat., piemēram, 2005. gada 13. decembra spriedumu lietā C-78/03 P Komisija/*Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum* (Krājums, I-10737. lpp., 33. punkts) un 2007. gada 29. novembra spriedumu lietā C-176/06 P *Stadtwerke Schwäbisch Hall* u.c./Komisija 19. punkts.

35 — Iepriekš 34. zemsvītras piezīmē minētie spriedumi lietā Komisija/*Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum*, 35. punkts, un lietā *Stadtwerke Schwäbisch Hall* u.c./Komisija, 19.–22. punkts.

36 — Šajā pašā sakarā attiecībā uz prasību atcelt tiesību aktu skat. Pirmās instances tiesas 2007. gada 20. septembra spriedumu lietā T-254/05 *Fachvereinigung Mineralfaserindustrie*/Komisija 48.–56. punkts, it īpaši 48. un 56. punkts.

45. Tomēr, ja līdzīgi kā izskatāmajā lietā uzmanības centrā ir Komisijas sniegtais atbalsta *vērtējums pēc būtības*, uzņēmuma kā iespējamās ieinteresētās personas raksturs EK līguma 93. panta 2. punkta izpratnē pats par sevi nav pietiekams iemesls, lai uzskatītu, ka uzņēmums ir skarts individuāli un tam ir tiesības celt prasību Kopienu tiesā. Šādā situācijā drīzāk uzņēmumam ir jāpierāda, ka tam ir īpašs stāvoklis *Plaumann* judikatūras izpratnē, kas it īpaši tāds ir gadījumā, ja atbalsts — vai atbalsta shēma — *būtiski ietekmē* uzņēmuma stāvokli tirgū [37].

46. Ņemot vērā, ka atbalstu tiesīgas saņemt salīdzinoši nelielas radiostacijas, un ņemot vērā atbalsta ierobežoto apjomu, ko tām piešķir Francijas Radio atbalsta fonds, man šķiet drīzāk neatbilstoši uzskatīt, ka šajā gadījumā pastāv risks, ka būtiski varētu tikt ietekmēts to komerciālo valsts mēroga raidsabiedrību un organizāciju stāvoklis tirgū, kuras tirgo reklāmas laikus [38]. Katrā ziņā *Régie Networks* nebija obligāti jāuzskata, ka tās stāvoklis tirgū vai attiecīgi *NRJ* uzņēmumu grupas stāvoklis tirgū tiks būtiski ietekmēts un tādēļ tai *bez jebkādām šaubām* ir iespēja celt prasību Kopienu tiesā.

47. Daudz precīzāks ir pieņēmums, ka Francijas atbalsta shēma, kas tika apstiprināta ar Apstrīdēto lēmumu, *Régie Networks* skāra ne tik daudz kā iespējamo atbalsta saņēmēju konkurenti, bet gan galvenokārt kā nodevas maksātāju. Tādējādi *Régie Networks* nepiederēja slēgtajam ieinteresēto personu lokam, bet gan Apstrīdētais lēmums to skāra tikai kā parastu tirgus dalībnieci, turklāt pamatojoties uz vispārējiem un abstrakti formulētiem objektīviem kritērijiem. Tas noliedz, ka tā ir skarta individuāli [39].

37 — Iepriekš 34. zemsvītras piezīmē minētie spriedumi lietā Komisija/*Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum*, 37. punkts, un lietā *Stadtwerke Schwäbisch Hall* u.c./Komisija, 24., 28. un 29. punkts, kā arī 2007. gada 22. novembra spriedumi lietā C-525/04 P Spānija/*Lenzing* (Krājums, I-9947. lpp., 31. punkts) un lietā C-260/05 P *Sniace*/Komisija (Krājums, I-10005. lpp., 54. punkts); skat. turklāt arī iepriekš 36. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Fachvereinigung Mineralfaserindustrie*/Komisija, 35. punkts.

38 — Ja apstrīdētais lēmums varēja zināmā mērā ietekmēt konkurences attiecības, kas pastāv attiecīgajā tirgū, un ja attiecīgais uzņēmums zināmā mērā konkurēja ar šī lēmuma adresātu, tas tomēr nav pietiekams pamats, lai uzskatītu, ka šis tiesību akts minēto uzņēmumu ir skāris individuāli (šajā sakarā skat. iepriekš 37. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā Spānija/*Lenzing*, 32. punkts).

39 — Šajā sakarā skat. 1998. gada 16. septembra spriedumu lietā T-188/95 *Waterleiding Maatschappij*/Komisija (*Recueil*, II-3713. lpp., 67. un 68. punkts); turklāt attiecībā uz personas kā tirgus dalībnieka skaršanu, pamatojoties uz objektīviem kritērijiem, skat. iepriekš 34. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Plaumann*/Komisija, 238. lpp., kā arī 1985. gada 17. janvāra spriedumu lietā 11/82 *Piraiki-Patraiki* u.c./Komisija (*Recueil*, 207. lpp., 14. punkts), 1987. gada 24. februāra spriedumu lietā 26/86 *Deutz und Geldermann*/Padome (*Recueil*, 941. lpp., 12. punkts) un 2001. gada 22. novembra spriedumu lietā C-451/98 *Antillean Rice Mills*/Padome (*Recueil*, I-8949. lpp., 51. punkts).

48. Tādēļ *Régie Networks* prasības atcelt apstrīdēto Komisijas lēmumu pieņemamību raksturotu būtiska nenoteiktība attiecībā uz tiesībām celt prasību (EK līguma 173. panta ceturtā daļa).

49. Ņemot vērā pamattiesības uz efektīvu tiesisku aizsardzību tiesas ceļā [40], vēlākās prejudiciālā nolēmuma tiesvedībās šāda nedrošība principā nedrīkst radīt skartajai personai nelabvēlīgu situāciju. Pretējā gadījumā tai drošības labad vienmēr būtu jāceļ prasības par tiesību akta atcelšanu, lai vispār nezaudētu iespēju lūgt tiesu pārbaudīt Kopienu tiesību aktus. Tas nebūtu vēlams arī saskaņā ar procesuālās ekonomijas principu [41].

50. Kopumā es secinu, ka Apstrīdētais lēmums attiecībā uz *Régie Networks* nav galīgs un tādējādi *Cour administrative d'appel* varēja izskatāmajā lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu iekļaut jautājumu par šī lēmuma spēkā esamību.

2) Prejudiciālā jautājuma atbilstība

51. Komisija apšauba prejudiciālā jautājuma atbilstību. Nodevai pielīdzināma maksājuma, kura atmaksa ir pamata prāvas priekšmets, likumības izvērtējumā Apstrīdētā lēmuma spēkā esamībai nav nozīmes; tas tādēļ, ka maksājums nav Komisijas apstiprinātās atbalsta shēmas neatņemama sastāvdaļa. Turklāt pat Apstrīdētā lēmuma atcelšanas gadījumā Francijas iestādēm nav automātiska pienākuma atmaksāt jau iekasētās nodevas, drīzāk Komisijai vispirms būtu no jauna jālemj par atbalsta shēmu.

52. Komisijas viedoklis mani nepārliecina.

40 — Par šīm pamattiesībām skat. 6. un 13. pantu Eiropas cilvēktiesību un pamatbrīvību konvencijā (parakstīta Romā 1950. gada 4. novembrī), kā arī 47. panta pirmo daļu Eiropas Savienības Pamattiesību hartā (pasludināta 2000. gada 7. decembrī Nicā, OV C 364, 1. lpp.); skat. arī 1986. gada 15. maija spriedumu lietā 222/84 *Johnston* (*Recueil*, 1651. lpp., 18. un 19. punkts), 2002. gada 25. jūlija spriedumu lietā C-50/00 P *Unión de Pequeños Agricultores*/Padome (*Recueil*, I-6677. lpp., 39. punkts), 2007. gada 13. marta spriedumu lietā C-432/05 *Unibet* (Krājums, I-2271. lpp., 37. punkts) un 2008. gada 15. aprīļa spriedumu lietā C-268/06 *Impact* (Krājums, I-2483. lpp., 43. punkts).

41 — Šajā sakarā skat. manus iepriekš 30. zemsvītras piezīmē minētos 2006. gada 26. oktobra secinājumus, kas sniegti lietā *Roquette Frères*, 33. punkts.

53. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru tikai valsts tiesas kompetencē ir izvērtēt prejudiciālā nolēmuma nepieciešamību un, ja uzdotie jautājumi skar Kopienu tiesību interpretāciju, Tiesai principā ir pienākums pieņemt nolēmumu [42]. Kopumā atbilstības prezumpciju, kas piemīt valstu tiesu lūgumiem sniegt prejudiciālu nolēmumu, var noraidīt tikai izņēmuma gadījumos, kad ir acīmredzami skaidrs, ka lūgtajai Kopienu tiesību normu interpretācijai nav nekāda sakara ar situāciju pamata prāvā vai pamata prāvas priekšmetu [43].

54. Tomēr izskatāmajā lietā nevar būt runa par šādu *Cour administrative d'appel* uzdotā prejudiciālā jautājuma *acīmredzamu nenozīmību* pamata prāvas izlemšanā.

55. Pretēji Komisijas viedoklim nebūt nav neiespējami, ka varbūtēja Apstrīdētā lēmuma spēkā neesamības atzīšana vienlaicīgi nozīmē nodevai pielīdzināmā maksājuma prettiesiskumu. Tas tādēļ, ka attiecīgā nodeva ir tieši paredzēta, lai finansētu Radio atbalsta fondu, uz ko balstās Francijas atbalsta shēma. Tātad starp nodevu un no tās finansētajiem atbalsta pasākumiem radiostacijām *prima facie* pastāv cieša saistība, turklāt *a priori* nevar izslēgt, ka šī saistība ir pietiekoši cieša, lai nodevu uzskatītu par neatņemamu atbalsta shēmas sastāvdaļu. Šī saistība nav padziļināti jāizvērtē, jau pārbaudot lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pieņemamību, bet gan pēc būtības izvērtējot prejudiciālo jautājumu [44].

56. Līdzīgi prejudiciālā jautājuma atbilstību neietekmē arī tas apstāklis, ka Komisijai vajadzības gadījumā no jauna ir jālemj par attiecīgās atbalsta shēmas saderību ar kopējo tirgu.

57. Prejudiciālā nolēmuma tiesvedībā nevar atteikties pārbaudīt tāda Kopienu tiesību akta kā Apstrīdētais lēmums izskatāmajā lietā spēkā esamību tikai tādēļ, ka tā pasludināšanas par spēkā neesošu gadījumā var tikt pieņemts jauns, iespējams, pēc satura līdzīgs lēmums. Tieši prejudiciālā nolēmuma tiesvedība, kas ir ierosināta nolūkā izvērtēt Kopienu tiesību akta spēkā esamību (lūgums izvērtēt tiesību akta spēkā esamību), ir Kopienas

42 — 1995. gada 15. decembra spriedums lietā C-415/93 *Bosman* (*Recueil*, I-4921. lpp., 59. punkts), 2007. gada 18. jūlija spriedums lietā C-119/05 *Lucchini* (Krājums, I-6199. lpp., 43. punkts) un 2008. gada 17. aprīļa spriedums lietā C-404/06 *Quelle* (Krājums, I-2685. lpp., 19. punkts).

43 — 2007. gada 28. jūnija spriedums lietā C-467/05 *Dell'Orto* (Krājums, I-5557. lpp., 40. punkts) un 2008. gada 1. aprīļa spriedums lietā C-212/06 *Gouvernement de la Communauté française* un *Gouvernement wallon* (Krājums, I-1683. lpp., 29. punkts); par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstības prezumpciju skat. turklāt arī 2003. gada 15. maija spriedumu lietā C-300/01 *Salzmann* (*Recueil*, I-4899. lpp., 31. punkts), 2006. gada 5. decembra spriedumu apvienotajās lietās C-94/04 un C-202/04 *Cipolla* (Krājums, I-11421. lpp., 25. punkts) un 2007. gada 4. oktobra spriedumu lietā C-429/05 *Rampion* un *Godard* (Krājums, I-8017. lpp., 23. punkts).

44 — Šajā sakarā skat. tālāk šo secinājumu 101.–115. punktu.

iestāžu izdotu tiesību aktu kontroles metode [45]. Ja kompetentā Kopienas iestāde pēc tās izdota tiesību akta atzīšanas par spēkā neesošu pieņem jaunu lēmumu, šoreiz nepieļaujot tiesību kļūdas, pat ja satura ziņā rezultāts ir tāds pats kā iepriekš, tad šīs kontroles mērķis nav neizdevies, bet gan ir sasniegts.

58. Turklāt izskatāmajā lietā nebūt nav jau iepriekš skaidrs, ka jaunais Komisijas lēmums obligāti apstiprinās atbalsta shēmu. *Cour administrative d'appel* prejudiciālais jautājums nekādā ziņā neskar tikai viegli novēršamus formālus trūkumus, bet arī Francijas atbalsta shēmas finansēšanas likumību pēc būtības. Ja šis finansējuma veids ir pretrunā Kopienu tiesībām, piemēram, pakalpojumu sniegšanas brīvībai, tad iekasēto nodevu nelikumību būtu grūti novērst, arī pieņemot jaunu Komisijas lēmumu.

59. Ņemot vērā iepriekš minēto, prejudiciālais jautājums katrā ziņā nav *acīmredzami nebūtisks* pamata tiesvedības izlemšanā. Apstāklis, ka Komisijai gadījumā, ja Apstrīdētais lēmums tiek atzīts par spēkā neesošu, no jauna ir jālemj par atbalsta shēmas saderību ar kopējo tirgu, neietekmē lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pieņemamību; šo apstākli var pienācīgi ņemt vērā, drīzāk ierobežojot Tiesas sprieduma iedarbību laikā [46].

3) Starpsecinājumi

60. Tādējādi lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu kopumā ir pieņemams.

B — *Prejudiciālā jautājuma vērtējums pēc būtības*

61. *Cour administrative d'appel* izvirza trīs spēkā neesamības pamatus, kas, iespējams, raksturo Apstrīdēto lēmumu — nepietiekams lēmuma pamatojums, acīmredzama kļūda faktu izvērtējumā un acīmredzama kļūda

45 — 1987. gada 22. oktobra spriedums lietā 314/85 *Foto-Frost* (*Recueil*, 4199. lpp., 16. punkts), 1991. gada 21. februāra spriedums apvienotajās lietās C-143/88 un C-92/89 *Zuckerfabrik Süderdithmarschen* un *Zuckerfabrik Soest* (*Recueil*, I-415. lpp., 18. punkts) un 2005. gada 6. decembra spriedums apvienotajās lietās C-453/03, C-11/04, C-12/04 un C-194/04 *ABNA* u.c. (Krājums, I-10423. lpp., 103. punkts).

46 — Šajā sakarā skat. šo secinājumu 128.–155. punktu.

vērtējumā tādā ziņā, ka, pārbaudot atbalsta shēmu, Komisija nav ņēmusi vērā tās finansējuma veidu.

dēļ attiecīgo tiesību aktu prejudiciālā nolēmuma procedūrā var pasludināt par spēkā neesošu [48].

a) Atsauces trūkums uz atbalsta shēmas finansējuma veidu

1) Apstrīdētā lēmuma formālais prettiesiskums: pamatojuma trūkums

64. Vispirms, attiecībā uz atbalsta shēmas finansējuma veidu ir neapstrīdami, ka Komisija Apstrīdētā lēmuma pamatojumā par to nebilst ne vārda. Tomēr šī klusēšana nebūt obligāti nenozīmē, ka Apstrīdētais lēmums nav pietiekami pamatots.

62. Kā izriet no nolēmuma par prejudiciālu jautājumu uzdošanu, iesniedzējtiesa lūdz Tiesu divējādi pārbaudīt Apstrīdētā lēmuma pamatojumu [47]: pirmkārt, Komisija nenorāda, saskaņā ar kādu izņēmuma nosacījumu tā apstiprina Francijas atbalsta shēmu; otrkārt, tā neizsaka savu viedokli par atbalsta shēmas finansējuma veidu.

65. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru EK līguma 190. pantā prasītais pamatojums jāpielāgo attiecīgā akta būtībai un tam nepārprotami un viennozīmīgi jāatspoguļo iestādes — akta autores — argumentācija, lai ļautu ieinteresētajām personām noskaidrot veiktā pasākuma pamatojumu un kompetentajai tiesai īstenot kontroli. Pamatojuma prasība jāizvērtē, ņemot vērā konkrētā gadī-

63. Pienākums norādīt pamatojumu, kas izriet no EK līguma 190. panta (jaunajā redakcijā — EKL 253. pants), pieder būtiskām procesuālām prasībām, kuru neievērošanas

47 — Tiktāl *Cour administrative d'appel* piekrīt *Régie Networks* apsvērumiem, ko tā paudusi pamata tiesvedībā, uz ko atsaucas nolēmums par prejudiciālu jautājumu uzdošanu.

48 — Skat., piemēram, 1981. gada 7. jūlija spriedumu lietā 158/80 *Rewe* (*Recueil*, 1805. lpp., 25.–27. punkts), 1987. gada 26. marta spriedumu lietā 45/86 Komisija/Padome (*Recueil*, 1493. lpp., 9. punkts) un 2008. gada 15. aprīļa spriedumu lietā C-390/06 *Nuova Agricast* (Krājums, I-2577. lpp., 79.–86. punkts).

juma apstākļus, tostarp akta saturu, izvirzīto iemeslu būtību un akta adresātu vai citu personu, kuras šis akts skar tieši un individuāli, iespējamās intereses saņemt paskaidrojumus [49].

66. Kā jau iepriekš minēts, atbalsta kontroles procedūras īpašie apstākļi ir tādi, ka ir jānošķir iepriekšējās izskatīšanas stadija, ko nosaka EK līguma 93. panta 3. punkts, no oficiālās izmeklēšanas procedūras, ko nosaka EK līguma 93. panta 2. punkts. Kamēr oficiālās izmeklēšanas procedūras mērķis ir ļaut Komisijai iegūt pilnīgu informāciju par visiem lietas apstākļiem, iepriekšējās izskatīšanas stadijas vienīgais mērķis ir ļaut Komisijai formulēt savu pirmo nostāju par attiecīgā atbalsta daļēju vai pilnīgu saderību ar kopējo tirgu [50], un turklāt to raksturo īss lēmumu pieņemšanas termiņš [51].

67. Apstrīdētais lēmums ir pieņemts šādas iepriekšējās izskatīšanas stadijas noslēgumā, Komisijai neierosinot otro procedūras stadiju. Tādējādi šāda lēmuma pamatojumam ir jāizvirza mazākas prasības nekā tāda lēmuma pamatojumam, kas pieņemts pēc lietas padziļināta izvērtējuma oficiālās izmeklēšanas procedūrā. Vienīgi ir jānorāda, kādēļ, izvērtējot jautājumu par attiecīgā atbalsta saderību ar kopējo tirgu, Komisija nesaskata nopietnas grūtības [52].

68. Turklāt netiek prasīts, lai pamatojums precizētu visus atbilstošos faktiskos un tiesiskos apstākļus, jo jautājums, vai akta pamatojumā izpildītas EK līguma 190. panta prasības, jāizvērtē, ņemot vērā ne tikai šī panta formulējumu, bet arī tā kontekstu, kā arī visas tiesību normas, kas regulē attiecīgo jomu [53].

49 — Skat. tikai 1998. gada 2. aprīļa spriedumu lietā C-367/95 P Komisija/*Sytraval* un *Brink's France* (*Recueil*, I-1719. lpp., 63. punkts), 2005. gada 24. novembra spriedumu apvienotajās lietās C-138/03, C-324/03 un C-431/03 Itālija/Komisija (Krājums, I-10043. lpp., 54. punkts), 2007. gada 1. februāra spriedumu lietā C-266/05 P *Sison*/Padome (Krājums, I-1233. lpp., 80. punkts) un iepriekš 48. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Nuova Agricast*, 79. punkts.

50 — 1993. gada 19. maija spriedums lietā C-198/91 *Cook*/Komisija (*Recueil*, I-2487. lpp., 22. punkts), 1993. gada 15. jūnija spriedums lietā C-225/91 *Matra*/Komisija (*Recueil*, I-3203. lpp., 16. punkts), iepriekš 49. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā Komisija/*Sytraval* un *Brink's France*, 38. punkts; iepriekš 34. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Stadtwerke Schwäbisch Hall* u.c./Komisija, 20. punkts, un iepriekš 48. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Nuova Agricast*, 57. punkts.

51 — Iepriekš 50. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Matra*/Komisija, 48. punkts.

52 — Turpat, 48. punkts.

53 — Iepriekš 49. zemsvītras piezīmē minētie spriedumi lietā Komisija/*Sytraval* un *Brink's France*, 63. punkts; apvienotajās lietās Itālija/Komisija, 55. punkts, un lietā *Sison*/Padome, 80. punkts, iepriekš 48. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Nuova Agricast*, 79. punkts, kā arī 2008. gada 22. aprīļa spriedums lietā C-408/04 P Komisija/*Salzgitter* (Krājums, I-2767. lpp., 56. punkts).

69. Ņemot vērā, ka Apstrīdētais lēmums bija pēc kārtas jau trešais lēmums minētās atbalsta shēmas sakarā [54], Komisija drīkstēja uzskatīt, ka vispārējais konteksts, kurā iekļaujas tās pieņemtais lēmums, ir zināms, un tādēļ drīkstēja to formulēt īsi [55].

70. Savā 1997. gada 10. novembra vēstulē Komisija Francijas iestādēm ļoti īsā, tomēr vienlaikus saprotamā formā paziņoja pagarinātās atbalsta shēmas jaunās apstiprināšanas iemeslus — nav palielināts budžeta līdzekļu izlietojums, atbalsta saņēmēji ir nelielas radiostacijas, kuras klausās reģiona iedzīvotāji, vēl joprojām pastāv vispārējo interešu izvirzītie mērķi, šāds atbalsts negatīvi neietekmē tirdzniecību Kopienā tiktāl, lai tas būtu pretrunā kopīgām interesēm.

71. Ņemot vērā, ka pēc Komisijas sniegtās informācijas tā uzskatīja par nenozīmīgu izvērtēt atbalsta shēmas finansējuma veidu no konkurences tiesību viedokļa, Komisijai tas nebija jānorāda Apstrīdētā lēmuma pamatojumā. Kopienu tiesību akta pamatojumā ir jāiekļauj tikai būtiskie faktiskie un juridiskie apsvērumi, uz kuriem ir balstīts lēmums [56].

72. Turpretī tas, vai Komisijas norādītie pamati ir pareizi arī pēc būtības (motīvu pamatotība) [57] un vai lēmuma pieņemšanas procesā Komisija, iespējams, nav izskatījusi kādu noteicošu faktoru [58], nav vis jautājums par būtisku procesuālo prasību ievērošanu, bet gan par Apstrīdētā lēmuma likumību pēc būtības.

54 — Šajā sakarā skat. šo secinājumu 19.–24. punktu.

55 — Tādā pašā nozīmē skat. 1988. gada 13. jūlija spriedumu lietā 102/87 Francija/Komisija (*Recueil*, 4067. lpp., 29.–31. punkts).

56 — 1955. gada 21. marta spriedums lietā 6/54 Nīderlande/Augstā iestāde (*Recueil*, 201. un 232. lpp.), 1963. gada 4. jūlija spriedums lietā 24/62 Vācija/Komisija (*Recueil*, 143. un 155. lpp.), 1970. gada 15. jūlija spriedums lietā 41/69 *ACF Chemiefarma*/Komisija (*Recueil*, 661. lpp., 78. punkts) un 2001. gada 21. marta spriedums lietā T-206/99 *Métropole télévision*/Komisija (*Recueil*, II-1057. lpp., 44. punkta pēdējais teikums).

57 — 1957. gada 20. marta spriedums lietā 2/56 *Geitling*/Augstā iestāde (*Recueil*, 9. un 38. lpp.), 2004. gada 29. aprīļa spriedums lietā C-159/01 Nīderlande/Komisija (*Recueil*, I-4461. lpp., 65. punkts) un 2005. gada 15. decembra spriedums lietā C-66/02 Itālija/Komisija (Krājums, I-10901. lpp., 55. punkts).

58 — Šajā sakarā skat. šo secinājumu 95.–126. punktu.

73. Šādos apstākļos neuzskatu, ka paskaidrojuma trūkums par atbalsta shēmas finansējuma veidu ir pamatojuma trūkums, kas kā būtisku procesuālo prasību pārkāpums varētu būt par iemeslu Apstrīdētā lēmuma spēkā neesamībai.

b) Juridiskā pamata neminēšana

74. Kā pamatoti norāda *Régie Networks*, Apstrīdētajā lēmumā turklāt nav skaidri norādīts, uz kādu EK līgumā noteikto izņēmuma nosacījumu ir balstīta Komisijas apstiprinātā atbalsta shēma. Vienīgā netiešā norāde uz varbūtējo Apstrīdētā lēmuma juridisko pamatu ir atrodama vienā Komisijas 1997. gada 10. novembra vēstules, ar ko tā savu lēmumu paziņo Francijas iestādēm, teikuma daļā. Neminot konkrētu tiesību normu, Komisija tajā aprobežojas ar vērtējumu, ka "šādam atbalstam nevajadzētu iespaidot tirdzniecību Kopienā tiktāl, lai tas būtu pretrunā kopīgām interesēm".

75. Atsauces neesamība uz konkrētu Līguma noteikumu gan ne vienmēr obligāti nozīmē EK līguma 190. pantā noteiktā pienākuma norādīt pamatojumu pārkāpumu. Proti, ja tiesību akta juridisko pamatu var noteikt ar citu faktoru palīdzību, tad nevar runāt par būtisku procesuālo prasību neievērošanu. Tostarp skaidra atsauce uz konkrētu Līguma noteikumu ir obligāta, ja pretējā gadījumā ieinteresētām personām un Tiesai paliek neskaidrs konkrēts attiecīgā tiesību akta juridiskais pamats [59].

76. Izskatāmajā lietā Komisijas atsauce uz tirdzniecību Kopienā un sagaidāmo tās ietekmēšanas apjomu neļauj skaidri identificēt Apstrīdētā lēmuma juridisko pamatu. Komisija un Francijas valdība gan uzskata attiecīgo vārdu izvēli par netiešu pierādījumu tam, ka Apstrīdētais lēmums ir balstīts uz EK līguma 92. panta 3. punkta c) apakšpunktu (jaunajā redakcijā pēc grozījumiem — EKL 87. panta 3. punkta c) apakšpunkts). Tomēr tās neņem vērā, ka EK līguma 92. panta 3. punkta d) apakšpunktā (jaunajā redakcijā pēc grozījumiem — EKL 87. panta 3. punkta d) apakšpunkts) ar ļoti līdzīgu formulējumu arī ir iekļauta atsauce uz tirdzniecības un konkurences apstākļiem Kopienā un to ietekmēšanas apjomu [60]. Tādējādi gandrīz identiski formulēts kritērijs ir iekļauts divos blakus esošos Līguma noteikumos, no kuriem nevienu *a priori* nevar kvalificēt kā juridisko pamatu.

77. Pretēji Komisijas un Francijas valdības viedoklim strīdīgā atbalsta shēma nav obligāti jāaplūko tikai no konkrētas ekonomikas nozares vai ekonomikas jomas veicināšanas viedokļa (EK līguma 92. panta 3. punkta c) apakšpunkts). Tieši atbalsta shēma nelielo

59 — Iepriekš 48. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā Komisija/Padome, 9. punkts, un 2007. gada 12. decembra spriedums lietā T-308/05 Itālija/Komisija (Krājums, II-5089. lpp., 124. punkts).

60 — 92. panta 3. punkta d) apakšpunkta tiesību norma, ko EK līgumā ieviesa ar Māstrihtas līgumu, stājās spēkā 1993. gada 1. novembrī.

radiostaciju atbalstam, ko klausās reģiona iedzīvotāji, kas turklāt pēc savas būtības ir *radios associatives* ("pilsoņu radio"), var tikpat labi izrādīties kultūras veicināšanas pasākums (EK līguma 92. panta 3. punkta d) apakšpunkts). Izskatāmajā lietā tā tas ir vēl jo vairāk tādēļ, ka Radio atbalsta fonda mērķis ir arī atbalstīt pasākumus kaimiņu reģionu sociālās komunikācijas un integrācijas jomā [61]. Tādējādi katrā ziņā *a priori* nav izslēgts atbalsta shēmas kultūras aspekts, piemēram, reģiona jaunatnes kultūras attīstības un paplašināšanas veicināšana konkrētās pilsētās vai pilsētas rajonos ar radio programmu palīdzību [62].

78. Īstenojamā izvērtējuma programma un Komisijas diskrecionārās varas ietvaros īstenotā politika atbalsta kontroles jomā var atšķirties atkarībā no tā, kurš EK līguma 92. panta 3. punktā noteiktais izņēmuma nosacījums tiek piemērots. Piemēram, 92. panta 3. punkta d) apakšpunkta ietvaros Komisija atbilstoši EK līguma 128. panta 2. punktam (jaunajā redakcijā — EKL 151. panta 2. punkts) nedrīkst atstāt bez ievērības Kopienas vispārējo kultūras politikas uzdevumu, kas var liecināt par labvēlīgāku praksi, apstiprinot valsts atbalstu kultūras veicināšanai.

79. Tādēļ Komisijai bija precīzi jānosaka, vai tā Apstrīdēto lēmumu balsta uz EK līguma 92. panta 3. punkta c) vai d) apakšpunktu vai arī uz abiem izņēmuma nosacījumiem kopā. Komisijas 1997. gada 10. novembra vēstule neatbilst šai prasībai. Arī saistība ar abiem iepriekšējiem lēmumiem tiktāl neievieš skaidrību, jo arī tajos nav skaidras norādes uz juridisko pamatu.

80. Ņemot vērā, ka Apstrīdētais lēmums tādējādi nesniedz ieinteresētām personām un tiesai skaidrību par piemēroto juridisko pamatu, tas pārkāpj pienākumu norādīt pamatojumu, kas izriet no EK līguma

61 — Dekrēta Nr. 97-1263 17. panta otrās daļas 5. punkts; šajā sakarā skat. šo secinājumu 17. punktu.

62 — Arī pati Kopienas kultūras politika skaidri attiecas uz mākslinieciskō un literāro darbību audiovizuālajā jomā (skat. EK līguma 128. panta 2. punktu, jaunajā redakcijā pēc grozījumiem — EKL 151. panta 2. punktu).

190. panta. Šī iemesla dēļ Apstrīdētais lēmums ir jāpasludina par spēkā neesošu [63].

varu nepareiza izmantošana [65] (pārbaude, vai nav pieļautas acīmredzamas kļūdas vērtējumā vai acīmredzamas kļūdas, īstenojot diskrecionāro varu). Šādā veidā tagad ir jāizvērtē abi spēkā neesamības pamati.

2) Apstrīdētā lēmuma likumība pēc būtības

a) Acīmredzama kļūda, izvērtējot atbalsta shēmas rīcībā esošo budžeta līdzekļu apjomu

81. Abi pārējie iesniedzējtiesas izvirzītie spēkā neesamības pamati prasa izvērtēt Apstrīdētā lēmuma likumību pēc būtības.

83. Vispirms iesniedzējtiesa lūdz Tiesu izvērtēt Apstrīdētā lēmuma spēkā esamību jautājumā par Komisijas pieņēmumu, ka atbalsta shēmai laikposmam no 1998. līdz 2002. gadam budžeta līdzekļi nav tikuši palielināti.

82. Šajā sakarā vispirms ir jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru EK līguma 92. panta 3. punkts Komisijai piešķir plašu diskrecionāro varu attiecībā uz atbalsta apstiprināšanu [64]. Tādējādi Kopienu tiesa, kontrolējot šādas brīvības izmantošanas likumību, nevar Komisijas vērtējumu aizvietot ar savu attiecīgā jautājuma vērtējumu, bet tai ir tikai jāpārbauda, vai šajā Komisijas vērtējumā nav pieļautas acīmredzamas kļūdas vai pilnvaru nepareiza izmantošana [65] (pārbaude, vai nav pieļautas acīmredzamas kļūdas vērtējumā vai acīmredzamas kļūdas, īstenojot diskrecionāro varu). Šādā veidā tagad ir jāizvērtē abi spēkā neesamības pamati.

84. Komisija nepamatoti mēģina pasniegt šo jautājumu kā nenozīmīgu no atbalsta shēmas apstiprināšanas un tās likumības viedokļa.

63 — Iepriekš 48. zemsvītras piezīmē minētais spriedums Komisija/Padome, 22. punkts apvienojumā ar 9. punktu.

64 — 1977. gada 22. marta spriedumi lietā 74/76 *Iannelli & Volpi* (*Recueil*, 557. lpp., 11. punkts), kā arī lietā 78/76 *Steinike & Weinlig* (*Recueil*, 595. lpp., 8. punkts); skat. arī 2002. gada 12. decembra spriedumu lietā C-456/00 Francija/Komisija (*Recueil*, I-11949. lpp., 41. punkts) un iepriekš 27. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu apvienotajās lietās *Atzeni* u.c., 84. punkts.

65 — 1997. gada 14. janvāra spriedums lietā C-169/95 Spānija/Komisija (*Recueil*, I-135. lpp., 34. punkts), 2000. gada 5. oktobra spriedums lietā C-288/96 Vācija/Komisija (*Recueil*, I-8237. lpp., 26. punkts), iepriekš 64. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā Francija/Komisija, 41. punkts, un iepriekš 27. zemsvītras piezīmē minētais spriedums apvienotajās lietās *Atzeni* u.c., 84. punkts; līdzīgi 2004. gada 29. aprīļa spriedums lietā C-372/97 Itālija/Komisija (*Recueil*, I-3679. lpp., 83. punkts).

Tomēr Komisija pati savulaik pievērsa budžeta līdzekļu apjomam tik lielu uzmanību, ka uzskatīja par vajadzīgu šo jautājumu skaidri pieminēt savā ļoti skopi formulētajā 1997. gada 10. novembra vēstulē, paziņojot Apstrīdēto lēmumu.

85. Pretēji tam, kā šķiet, uzskata Komisija, šis jautājums ir pakļauts tiesas kontrolei. Kaut arī Tiesa atzīst Komisijas plašo diskrecionāro varu, izvērtējot atbalstu saderību ar kopējo tirgu, kā jau iepriekš minēts [66], Kopienu tiesas var pārbaudīt, vai Komisijas lēmumā nav pieļautas kļūdas, īstenojot diskrecionāro varu, un vai nav pieļautas acīmredzamas kļūdas vērtējumā. Turklāt izvērtējot, vai nav pieļautas acīmredzamas kļūdas vērtējumā, it īpaši tiek pārbaudīts, vai izmantotie fakti ir pareizi un pilnīgi: Kopienu tiesai ir jāpārbauda ne vien izvirzīto pierādījumu materiālā precizitāte, uzticamība un konsekvence, bet arī jāpārbauda, vai šie pierādījumi veido visu atbilstošo datu kopumu, kas ir jāņem vērā, lai izvērtētu sarežģītu situāciju, un vai šo pierādījumu raksturs ļauj pamatot no tiem izdarītos secinājumus [67].

86. Tādēļ arī Komisijas pieņēmumu, ka atbalsta shēmai laikposmam no 1998. līdz 2002. gadam budžeta līdzekļi nav tikuši palielināti, var pārbaudīt no viedokļa, vai fakti, uz kuriem balstīts šis pieņēmums, ir pareizi un pilnīgi un vai tie ļauj pamatot Komisijas izdarītos secinājumus.

87. Šajā sakarā jāņem vērā, ka Komisijas lēmuma pieņemšanas brīdī 1997. gadā vēl nevarēja būt zināms precīzs līdzekļu apjoms, kāds Radio atbalsta fondam būs pieejams laikposmā no 1998. līdz 2002. gadam, jo tas bija atkarīgs no ikgadējiem ienākumiem, kas turpmāk tiks gūti no nodevai pielīdzināmā maksājuma par reklāmu radio un televīzijā. Tādēļ, pieņemot Apstrīdēto lēmumu, Komisijai bija neizbēgami jābalstās uz prognozēm.

88. Vai Komisija, izdarot prognozes, ir pieļāvusi acīmredzamu kļūdu vērtējumā, ir jāizvērtē, pamatojoties uz faktiem, kas tai attiecīgajā laikposmā — tātad 1997. gadā — bija pieejami [68]. Skaitļi par vēlāko faktisko budžeta līdzekļu attīstību, ko Komisija un Francijas valdība min tiesvedībā Tiesā, 1997. gadā vēl

66 — Skat. šo secinājumu 82. punktu.

67 — 2005. gada 15. februāra spriedums lietā C-12/03 P Komisija/*Tetra Laval* (Krājums, I-987. lpp., 39. punkts), 2007. gada 18. jūlija spriedums lietā C-326/05 P *Industrias Químicas del Vallés*/Komisija (Krājums, I-6557. lpp., 76. punkts) un iepriekš 37. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā Spānija/*Lenzing*, 57. punkts; līdzīgi jau iepriekš 65. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā Itālija/Komisija, 83. punkts.

68 — 1986. gada 10. jūlija spriedums lietā 234/84 Beļģija/Komisija (*Recueil*, 2263. lpp., 16. punkts), 1996. gada 26. septembra spriedums lietā C-241/94 Francija/Komisija (*Recueil*, I-4551. lpp., 33. punkts) un 2004. gada 14. septembra spriedums lietā C-276/02 Spānija/Komisija (Krājums, I-8091. lpp., 31. punkts). Saskaņā ar iepriekš 48. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Nuova Agricast*, 54. punkts, šī judikatūra skaidri attiecas arī uz Komisijas lēmumiem iepriekšējās izskatīšanas procedūrā, kuros tā — līdzīgi kā šajā gadījumā — nolemj necelt iebildumus pret atbalstu vai atbalsta shēmu.

nemaz nevarēja būt pieejami, tādēļ tie nav jāņem vērā, ja no šodienas viedokļa ir jāizvērtē, vai Komisija savulaik ir pieļāvusi acīmredzamu kļūdu vērtējumā [69].

89. Viens no faktiem, kas bija pieejams jau 1997. gadā, katrā ziņā ir tas, ka ar Dekrētu Nr. 97-1263 [70] visādā ziņā tika dota iespēja laikposmā no 1998. līdz 2002. gadam palielināt nodevas tarifu par televīzijā pārraidīto radio un televīzijas reklāmu. Dekrētā Nr. 97-1263 salīdzinājumā ar iepriekšējo normu, kas izriet no Dekrēta Nr. 92-1053, par 46 % tika palielinātas pieļaujamās maksimālās robežas, nosakot nodevas tarifa attiecīgo pakāpi [71]. Uz to tiesvedībā Tiesā pamatoti norāda *Régie Networks*.

90. Protams, šādas pieļaujamo maksimālo robežu palielināšanas rezultātā nebija obligāti tikpat lielā apmērā jāpaaugstina faktiski piemērojamās nodevas tarifi; lai tos noteiktu, saskaņā ar Dekrēta Nr. 97-1263 2. panta 3. punktu bija jāpieņem Ministrijas dekrēts, kuram nebija obligāti jāpiemēro minētās maksimālās robežas.

91. Turklāt arī budžeta līdzekļu apjoms, kam bija jābūt pieejamam Radio atbalsta fondam laikposmā no 1998. līdz 2002. gadam, bija atkarīgs ne vien no nodevas tarifa, bet arī no nodevas aprēķina bāzes lieluma, tātad — no faktiskiem nodevu maksātāju ieņēmumiem no reklāmas. Tie var svārstīties no ceturkšņa uz ceturksni un no gada uz gadu.

92. Tomēr, ņemot vērā televīzijas reklāmai piemērojamā nodevas tarifa pieļaujamo maksimālo robežu būtisko palielinājumu par 46 %, Apstrīdētā lēmuma pieņemšanas brīdī nebija izslēgts, ka Radio atbalsta fonds turpmāk saņems apjoma ziņā ievērojami lielākus budžeta līdzekļus. Gluži pretēji, šis nodevas par televīzijas reklāmu pieļaujamo maksimālo robežu palielinājums ļauj sagaidīt pieejamo budžeta līdzekļu pieaugumu, it īpaši tādēļ, ka lauvas tiesu no ienākumiem, kas gūti no nodevas iekasēšanas, nodrošina reklāma televīzijā.

93. Katrā ziņā ne no Apstrīdētā lēmuma pamatojuma, ne arī no pārējiem Tiesai zināmiem apstākļiem neizriet, ka Komisija būtu izskatījusi jautājumu par minēto nodevas tarifu pieļaujamo maksimālo robežu palielinājumu, nerunājot nemaz par to, kādēļ tā šo apstākli, iespējams, uzskatīja par neno-

69 — Tāpat arī Komisijas un Francijas valdības paziņotie skaitļi nekādā ziņā neliecina par nemainīgu situāciju, bet gluži pretēji — par budžeta līdzekļu, kas katru gadu tiek ieskaitīti Radio atbalsta fondā, kaut arī mērenu, tomēr *palielinājumu*.

70 — Komisijai atbalsta kontroles procedūrā bija iesniegts Dekrēta Nr. 97-1263 projekts.

71 — Par nodevas maksimālajām robežām skat. šo secinājumu 10. punktu un 8. zemsvītras piezīmi.

zīmīgu. Šādos apstākļos ir jāuzskata, ka Komisija savu lēmumu katrā ziņā nav balstījusi uz visiem atbilstošajiem faktiem, kas tai bija zināmi lēmuma pieņemšanas brīdī.

— Ievada piezīmes

96. Kā jau iepriekš minēts [72], EK līguma 92. panta 3. punkts Komisijai piešķir plašu diskrecionāro varu attiecībā uz atbalsta apstiprināšanu, tādēļ tiesa var tikai pēc būtības pārbaudīt, vai tās lēmumos nav pieļautas acīmredzamas kļūdas vai pilnvaru nepareiza izmantošana.

94. No iepriekš minētā izriet, ka Apstrīdētajā lēmumā ir pieļauta acīmredzama kļūda vērtējumā un tādēļ tas ir nelikumīgs. Šī iemesla dēļ tas ir jāpasludina par spēkā neesošu.

97. Komisijas diskrecionārās varas robežas, no kurienes Kopienu tiesa var sākt īstenot kontroli, katrā ziņā beidzas ar to, ka Komisija atbalsta kontroles procedūrā nedrīkst pieņemt lēmumus, kas būtu pretrunā īpašajiem EK līguma noteikumiem vai Kopienu tiesību vispārējiem principiem, piemēram, vienlīdzīgas attieksmes principam [73]. Komisija par saderīgu ar kopējo tirgu nedrīkst atzīt tādu valsts atbalstu, kas atbilstoši dažiem tā noteikumiem pārkāpj EK līguma noteikumus vai Kopienu tiesību vispārējos principus [74].

b) Acīmredzama kļūda vērtējumā, nepietiekami ņemot vērā atbalsta shēmas finansējuma veidu

95. Visbeidzot, Tiesu lūdz izvērtēt, vai Apstrīdētais lēmums nav spēkā tādēļ, ka, izvērtējot atbalsta shēmu, Komisija nav ņēmusi vērā — iespējams, ar Kopienu tiesībām nesaderīgo — tās finansējuma veidu. Šādā veidā iesniedzējtiesa aplinkus norāda uz apstākli, ka nodevai pielīdzināmais maksājums par reklāmu radio un televīzijā, kāds tas bija noteikts laikposmā no 1998. līdz 2002. gadam, tika iekasēts arī par reklāmu, kas uz Franciju tika pārraidīta no ārvalstīm, turpretī atbalstu no Radio atbalsta fonda varēja saņemt tikai radio raidorganizācijas, kas atradās Francijā.

72 — Skat. šo secinājumu 82. punktu.

73 — 1980. gada 21. maija spriedums lietā 73/79 Komisija/Itālija (*Recueil*, 1533. lpp., 11. punkts), 2001. gada 3. maija spriedums lietā C-204/97 Portugāle/Komisija (*Recueil*, I-3175. lpp., 41. punkts), iepriekš 64. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā Francija/Komisija, 30. punkts, un — īpaši par vienlīdzīgas attieksmes principu — iepriekš 48. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Nuova Agricast*, 50. un 51. punkts.

74 — 2002. gada 19. septembra spriedumi lietā C-113/00 Spānija/Komisija (*Recueil*, I-7601. lpp., 78. punkts) un lietā C-114/00 Spānija/Komisija (*Recueil*, I-7657. lpp., 104. punkts) attiecīgi ar tajos minēto judikatūru; skat. arī iepriekš 4. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu apvienotajās lietās *van Calster* u.c., 48. punkts, un iepriekš 48. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Nuova Agricast*, 50. punkts kopsakarā ar 51. punktu.

98. Turklāt valsts atbalsts vai atbalsta shēma nedrīkst ietekmēt tirdzniecības apstākļus un konkurenci tiktāl, ka tas nonāk pretrunā kopīgām interesēm [75]. Arī no tā var secināt, ka Komisija nedrīkst apstiprināt valsts atbalstu vai atbalsta shēmas, kas pēc savas būtības pārkāpj EK līguma noteikumus vai Kopienu tiesību vispārējos principus. Kopienu tiesību pārkāpums nevar būt "kopīgās intereses".

99. Par to, ka atbalsta shēma ir pretrunā Kopienu tiesībām un tādēļ ir arī "pretrunā kopīgām interesēm", it īpaši var liecināt tās finansējuma veids [76]. Atbilstoši pastāvīgajai judikatūrai Komisija pašu atbalstu nedrīkst nošķirt no tā finansēšanas veida un nedrīkst to neņemt vērā, ja tas apvienojumā ar pašu atbalstu padara visu pasākumu nesaderīgu ar kopējo tirgu [77].

100. Tādēļ turpinājumā ir jāizvērtē, vai 1997. gadā Komisijai saistībā ar Francijas atbalsta shēmas apstiprināšanu bija pienākums pārbaudīt tās finansējuma veidu, kas izpaudās kā nodevai pielīdzināms maksājums par reklāmu radio un televīzijā. Apstiprinošas atbildes gadījumā šāds finansējums būtu nozīmīgs aspekts, pieņemot apstiprinošu lēmumu, un, Komisijai to atstājot bez ievērības, tiktu pieļauta acīmredzama kļūda vērtējumā.

— Komisijas pienākums ņemt vērā finansējuma veidu

101. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru Komisijai, izvērtējot atbalsta shēmu, vienmēr ir jāņem vērā finansējums, ko nodrošina nodeva, ja šī nodeva vai tās daļa ir atbalsta shēmas neatņemama sastāvdaļa. Tā var uzskatīt, ja starp nodevu un atbalstu pastāv *cieša ar izlietojumu saistīta saikne* tādā ziņā, ka nodevu ieņēmumi noteikti tiek izlietoti atbalsta finansēšanai [78].

75 — To skaidri nosaka EK līguma 92. panta 3. punkta c) un d) apakšpunkts, turklāt abu tiesību normu tekstā ir būtiskas atšķirības. Tiesa tostarp ir precizējusi, ka kopīgas intereses ir jāņem vērā arī pārējo izņēmuma nosacījumu gadījumā, kas izriet no EK līguma 92. panta 3. punkta, kaut arī tās nav skaidri minētas (skat. iepriekš 65. zemsvītras piezīmē minēto 1997. gada 14. janvāra spriedumu lietā Spānija/Komisija, 17. punkts, kā arī iepriekš 74. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā C-113/00 Spānija/Komisija, 66. un 67. punkts, un iepriekš 74. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā C-114/00 Spānija/Komisija, 80. un 81. punkts).

76 — 1970. gada 25. jūnija spriedums lietā 47/69 Francija/Komisija (*Recueil*, 487. lpp., 8. un 23. punkts); līdzīgi arī iepriekš 4. zemsvītras piezīmē minētais spriedums apvienotajās lietās *van Calster* u.c., 48. punkts, un 2005. gada 14. aprīļa spriedums apvienotajās lietās C-128/03 un C-129/03 *AEM* un *AEM Torino* (Krājums, I-2861. lpp., 45. punkts).

77 — Iepriekš 76. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā Francija/Komisija, 4., 8. un 17. punkts; iepriekš 4. zemsvītras piezīmē minētais spriedums apvienotajās lietās *van Calster* u.c., 46. punkts; 2003. gada 27. novembra spriedums apvienotajās lietās no C-34/01 līdz C-38/01 *Enirisorse* (*Recueil*, I-14243. lpp., 44. punkts), 2004. gada 15. jūlija spriedums lietā C-345/02 *Pearle* u.c. (Krājums, I-7139. lpp., 29. punkts), kā arī iepriekš 76. zemsvītras piezīmē minētais spriedums apvienotajās lietās *AEM* un *AEM Torino*, 45. punkts.

78 — 2005. gada 13. janvāra spriedumi lietā C-174/02 *Streekgewest* (Krājums, I-85. lpp., 26. punkts) un lietā C-175/02 *Pape* (Krājums, I-127. lpp., 15. punkts), kā arī 2005. gada 27. oktobra spriedums apvienotajās lietās no C-266/04 līdz C-270/04, C-276/04 un no C-321/04 līdz C-325/04 *Casino France* u.c. (Krājums, I-9481. lpp., 40. punkts), iepriekš 76. zemsvītras piezīmē minētais spriedums apvienotajās lietās *AEM* un *AEM Torino*, 46. punkts; 2006. gada 15. jūnija spriedums apvienotajās lietās C-393/04 un C-41/05 *Air Liquide Industries Belgium* (Krājums, I-5293. lpp., 46. punkts) un 2006. gada 7. septembra spriedums lietā C-526/04 *Laboratoires Boiron* (Krājums, I-7529. lpp., 44. punkts).

102. Pretēji šai judikatūrai Komisija tiesvedībā Tiesā pauda viedokli, ka atbalsta shēmas finansēšana, ko nodrošina nodeva, tai ir jāņem vērā tikai tādā gadījumā, ja nodevu maksātāji un atbalsta saņēmēji savstarpēji konkurē.

103. Komisijas viedoklis mani nepārliecina. Atzinumu par šādu konkurences attiecību esamību vai neesamību bieži var izdarīt tikai pēc komplekso ekonomisko kopsakarību izvērtējuma, kura rezultāts *a priori* nav zināms. No šāda vērtējuma nedrošā rezultāta nedrīkst būt atkarīga ne Komisijas kompetence un uzdevums veikt pārbaudi, ne arī dalībvalstu paziņošanas pienākums un pienākums atturēties no darbības, kas izriet no EK līguma 93. panta 3. punkta [79].

104. Tas, vai nodevu maksātāji un atbalsta saņēmēji ir konkurenti, nav *nosacījums*, lai, izvērtējot atbalsta shēmu, ņemtu vērā finansējuma veidu [80]. Katrā ziņā šādu konkurences attiecību esamība vai neesamība var būt svarīga šī izvērtējuma *rezultātam*, t.i., jautājumam par atbalsta shēmas saderību ar kopējo tirgu [81].

105. Tādēļ turpinājumā es ņemšu vērā tikai jau minēto un līdzšinējā judikatūrā iedibināto kritēriju, atbilstoši kuram nozīme ir ciešai ar izlietojumu saistītai saiknei starp nodevu un no tās finansēto atbalstu.

106. Izskatāmajā lietā visa mūsu rīcībā esošā informācija liecina par šādas ciešas ar izlietojumu saistītas saiknes esamību.

107. Jau attiecīgo Francijas tiesību normu teksts liecina par skaidru saistību starp nodevai pielīdzināmā maksājuma par

79 — Atbilstoši tam Tiesa arī iepriekš 78. zemsvītras piezīmē minētajā spriedumā lietā *Streekgewest*, 21. punkts, ir precizējusi, ka attiecīgā persona — tādas nodevas maksātāja, kas ir atbalsta neatņemama sastāvdaļa un kas ir uzlikta, pārkāpjot EK līguma 93. panta 3. punkta trešajā teikumā noteikto īstenošanas aizliegumu, — var uz to atsaukties neatkarīgi no tā, vai attiecīgo personu ir ietekmējis no atbalsta pasākuma izrietošais konkurences izkropļojums.

80 — Arī iepriekš 4. zemsvītras piezīmē minētajā spriedumā apvienotajās lietās *van Calster* u.c., it īpaši 46.–52. punktā, nav norādes uz varbūtēju prasību par šādu konkurences attiecību esamību.

81 — Šajā sakarā skat. it īpaši šo secinājumu 122.–125. punktu.

reklāmu radio un televīzijā iekasēšanu un atbalsta pasākumu finansēšanu radio atbalstam. Piemēram, nodeva tiek skaidri iekasēta, "lai finansētu" Radio atbalsta fondu (Likuma Nr. 86-1067 80. panta 2. punkts apvienojumā ar Dekrēta Nr. 97-1263 1. panta 1. punktu).

108. Arī atbalsta shēmas darbības veids konkrēti liecina par tiešu saikni starp nodevu un atbalstu.

109. Pirmkārt, nodevai pielīdzināmais maksājums par reklāmu radio un televīzijā ir vienīgais pieminēšanas vērtais Radio atbalsta fonda finansējuma avots [82]. Tātad jebkura atbalsta, kas tiek piešķirts no Radio atbalsta fonda, finansējuma avots neizbēgami ir šī nodeva.

110. Otrkārt, šai nodevai nav nekāda cita izmantošanas mērķa kā tikai finansēt atbalstus, kas tiek piešķirti no Radio atbalsta fonda, kurā ieplūst visi no nodevas gūtie neto ienākumi (Dekrēta Nr. 97-1263 3. pants). Tādējādi izskatāmā lieta principiāli atšķiras no lietām *Pape* un *Casino France*, kurās Tiesai bija jāizskata jautājums par nodevai pielīdzināmiem maksājumiem ar vairākiem izmantošanas mērķiem, kas tādēļ netika izmantoti tikai attiecīgo atbalsta shēmu finansēšanai [83].

111. Treškārt, no Radio atbalsta fonda piešķirto atbalstu apjoms visādā ziņā ir atkarīgs no ienākumiem, kas gūti no nodevas iekasēšanas [84].

112. No vienas puses, visi trīs atbalsta veidi tiek piešķirti pieejamo līdzekļu ietvaros (Dekrēta Nr. 97-1263 7. pants). Tātad, jo mazāki ir ienākumi, kas gūti no nodevas iekasēšanas, jo mazāk budžeta līdzekļu ir pieejami Radio atbalsta fondam, lai piešķirtu attiecīgos atbalstus; piemēram, *dibināšanas* atbalsta un aprīkojuma atbalsta gadījumā tas var nozīmēt, ka katram atbalsta saņēmējam tiek izmaksāta summa, kas ir mazāka par pieļaujamo maksimālo summu. Kā izriet no tiesas sēdē minētā, arī veidojot ikgadējo tarifu tabulu darbības atbalstam, tiek ņemti vērā paredzamie ienākumi, kas tiks gūti no nodevas iekasēšanas.

113. No otras puses, praktiskā ziņā īpaši nozīmīgajam darbības atbalstam — atšķirībā no dibināšanas atbalsta un aprīkojuma atbalsta — nav noteikts līdzekļu ierobežo-

82 — Šajā sakarā es neņemu vērā tā sauktos "pārējos ieņēmumus" (*recettes diverses*), kas laiku pa laikam tiek ieskaitīti Radio atbalsta fondā. Galvenokārt tie ir papildu nodevas parāda maksājumi no iepriekšējiem nodevas aprēķina periodiem, kā arī jau piešķirto atbalstu atmaksa. No tiesas sēdes Tiesā izriet, ka šiem pārējiem ieņēmumiem nav nozīmes, aprēķinot pieejamo summu. Gribu piebilst, ka arī šādi papildu maksājumi un atmaksa tomēr ir nauda, kuras izcelsme ir nodevai pielīdzināmais maksājums par reklāmu radio un televīzijā.

83 — Iepriekš 78. zemsvītras piezīmē minētie spriedumi lietā *Pape*, 16. punkts, un apvienotajās lietās *Casino France* u.c., 55. un 56. punkts.

84 — Arī šis apstāklis atšķir izskatāmo lietu no iepriekš 78. zemsvītras piezīmē minētajām lietām *Pape* un *Casino France* u.c.

jums. Tā pamatsummu var palielināt līdz pat 60 %, turklāt šis palielinājums, saprotams, var būt jo lielāks, jo vairāk budžeta līdzekļu ir pieejami Radio atbalsta fondam, t.i., jo lielāki ir ienākumi, kas tiek gūti no nodevai pielīdzināma maksājuma noteiktā laikposmā.

115. Tātad kopumā izskatāmajā lietā ir pietiekami daudz norāžu uz ciešo saikni ar izlietojumu, kas liecina par nodevai pielīdzināmā maksājuma par reklāmu radio un televīzijā kā Francijas atbalsta shēmas palīdzībai radio neatņemamu sastāvdaļu.

— Komisijas pieļautā acīmredzamā kļūda vērtējumā

116. Ņemot vērā ciešo saikni ar izlietojumu starp nodevai pielīdzināmo maksājumu par reklāmu radio un televīzijā un no tās finansēto atbalstu, Komisijai 1997. gadā, apstiprinot atbalsta shēmu laikposmam no 1998. līdz 2002. gadam, bija jāņem vērā arī finansējuma veids. Tai bija jāizvērtē, vai šāds finansējuma veids var būt iemesls atbalsta shēmas nesaderībai ar kopējo tirgu.

114. Ceturtkārt, ciešo ar izlietojumu saistīto saikni neietekmē arī tas, ka atbalstu piešķir konsultatīvā padome un tai konkrētā gadījumā ir noteikta rīcības brīvība. Šāda rīcības brīvība neko nemaina apstāklī, ka visi neto ienākumi no nodevai pielīdzināma maksājuma tiek ieskaitīti Radio atbalsta fondā. Šajā situācijā rīcības brīvības īstenošanas rezultātā daļa ienākumu, kas gūti no nodevai pielīdzināmā maksājuma iekasēšanas, nekādā gadījumā nevar tikt izmantota citiem mērķiem kā vienīgi trīs veidu atbalsta pasākumiem palīdzībai radio. Šī ir izskatāmās lietas galvenā atšķirība no lietām *Pape* un *Casino France*, kurās kompetentās valsts iestādes varēja brīvi noteikt, vai un cik lielā apjomā ienākumi no nodevai pielīdzināmā maksājuma vispār ir izmantojami atbalsta shēmas finansēšanai vai arī tie ir izlietojami pilnīgi citiem mērķiem [85].

117. Šāds izvērtējums bija jāveic, it īpaši ņemot vērā noteikumus par pakalpojumu sniegšanas brīvību, kas ir viens no Kopienas pamatprincipiem [86] (EK līguma 59. un

85 — Iepriekš 78. zemsvītras piezīmē minētie spriedumi lietā *Pape*, 16. punkts, un apvienotajās lietās *Casino France* u.c., 55. un 56. punkts.

86 — 1986. gada 4. decembra spriedums lietā 220/83 Komisija/Francija (*Recueil*, 3663. lpp., 17. punkts), 2007. gada 18. jūlija spriedums lietā C-490/04 Komisija/Vācija (Krājums, I-6095. lpp., 64. punkts) un 2007. gada 18. decembra spriedums lietā C-341/05 *Laval* un Partneri (Krājums, I-11767. lpp., 101. punkts).

60. pants, jaunajā redakcijā pēc grozījumiem — EKL 49. un 50. pants) [87]. Raidsabiedrības, kas pārraida pārrobežu radio un televīzijas programmas Kopienā, tostarp arī reklāmu, izmanto pakalpojumu sniegšanas brīvību [88].

118. Šajā izvērtējumā Komisijai uzmanība bija jāpievērš galvenokārt apstāklim, ka nodevai pielīdzināmais maksājums, kāds tas bija spēkā laikposmā no 1998. līdz 2002. gadam, attiecās ne tikai uz reklāmu radio un televīzijā, kas tika *pārraidīta no Francijas*, bet tika iekasēts arī par visu *Francijas teritorijai paredzēto* reklāmu, tātad tas attiecās arī uz reklāmu radio un televīzijā, kas uz Franciju tika pārraidīta no ārvalstīm (Dekrēta Nr. 97-1263 2. panta 1. punkts). Tādējādi ārvalstu uzņēmumi bija iesaistīti atbalsta shēmas līdzfinansēšanā.

119. Atsevišķi aplūkojot, nešķiet, ka šāds nodevai pielīdzināmais maksājums ir pretrunā pakalpojumu sniegšanas brīvībai. Piemēram, tā iekasēšanas veids pats par sevi nav diskriminējošs, jo nodeva vienādi tiek iekasēta gan no valsts uzņēmumiem par Francijā pārraidīto reklāmu radio un televīzijā, gan no ārvalstu uzņēmumiem par reklāmu, ko tie pārraida uz Franciju; arī nodevas summai nevajadzētu būt tik ievērojamai, lai to uzskatītu par pakalpojumu sniegšanas brīvības ierobežojumu [89].

120. Tomēr ir jāņem vērā, ka — kā jau iepriekš minēts — starp nodevai pielīdzināmo maksājumu un no tā ienākumiem finansētajiem atbalsta pasākumiem ir cieša ar izlietojumu saistīta saikne. Aplūkojot šīs divas atbalsta shēmas neatņemamās sastāvdaļas kopumā, iegūstam šādu ainu — lai gan nodeva ir vienādi jāmaksā gan valsts, gan ārvalstu raidsabiedrībām (vai uzņēmumiem, kas pārdod to reklāmas laikus), atbalstu no Radio atbalsta fonda var saņemt tikai raidsabiedrības, kuru mītne ir Francijā, jo atbalsta saņemšanas nosacījums ir valsts apraides licence.

121. Šāda shēma, atbilstoši kurai nodevai pielīdzināmais maksājums, ar kuru tiek

87 — EK līguma 95. pantā (jaunajā redakcijā EKL 90. pants) noteiktais īpašais diskriminējoša nodokļu režīma aizliegums neattiecas uz pakalpojumiem, bet gan papildina noteikumus par preču brīvu apriti un muitas savienību (skat., piemēram, 1969. gada 1. jūlija spriedumu lietā 24/68 Komisija/Itālija, *Recueil*, 193. lpp., 4. un 5. punkts). Ja ir piemērojami tādi īpašie noteikumi kā, piemēram, par pakalpojumu sniegšanas brīvību, tad nevar piemērot arī EK līguma 6. panta 1. punktā (EKL 12. panta 1. punkts) noteikto vispārējo nediskriminācijas principu (skat., piemēram, 1999. gada 28. oktobra spriedumu lietā C-55/98 *Vestergaard*, *Recueil*, I-7641. lpp., 16. un 17. punkts, un 2003. gada 11. decembra spriedumu lietā C-289/02 *AMOK*, *Recueil*, I-15059. lpp., 25. un 26. punkts).

88 — Pastāvīgā judikatūra par televīzijas raidījumiem, skat., piemēram, 1974. gada 30. aprīļa spriedumu lietā 155/73 *Sacchi* (*Recueil*, 409. lpp., 6. punkts), 1980. gada 18. marta spriedumu lietā 52/79 *Debauve* u.c. (*Recueil*, 833. lpp., 8. punkts), 1994. gada 5. oktobra spriedumu lietā C-23/93 *TV10* (*Recueil*, I-4795. lpp., 13. punkts), 2001. gada 29. novembra spriedumu lietā C-17/00 *De Coster* (*Recueil*, I-9445. lpp., 28. punkts) un 2007. gada 13. decembra spriedumu lietā C-250/06 *United Pan-Europe Communications Belgium* u.c. (Krājums, I-11135. lpp., 28. punkts). Par radio skat., piemēram, 1988. gada 26. aprīļa spriedumu lietā 352/85 *Bond van Adverteerders* u.c. (*Recueil*, 2085. lpp., 14.–16. punkts) un 1991. gada 25. jūlija spriedumu lietā C-353/89 Komisija/Nīderlande (*Recueil*, I-4069. lpp., 22. un 23. punkts).

89 — Šajā sakarā skat. 2005. gada 17. februāra spriedumu lietā C-134/03 *Viacom Outdoor* (Krājums, I-1167. lpp., 37. un 38. punkts).

aplikti arī ārvalstu uzņēmumu pakalpojumi, kaut gan tas nāk par labu tikai valsts uzņēmumiem, var radīt problēmas no pakalpojumu aprites brīvības noteikumu viedokļa. Proti, tai var būt aizsargājoša ietekme, jo katrs ārvalstu raidsabiedrību apgrozījuma palielinājums saistībā ar Francijā pārraidīto reklāmu vienlaicīgi palielina Radio atbalsta fondam pieejamos budžeta līdzekļus un nodrošina reģionālajām raidsabiedrībām lielāku atbalstu [90]. Vienkāršoti varētu teikt: jo lielāki ir ārvalstu uzņēmumu panākumi, sniedzot savus pakalpojumus valsts tirgū, jo lielāka palīdzība tiek sniegta dažiem valsts uzņēmumiem, kas darbojas šajā tirgū [91].

122. Gan pieņēmuma par iespējamu diskrimināciju, gan pieņēmuma par aizsargājošu iedarbību nosacījums, protams, ir, ka attiecīgajiem pakalpojumiem jābūt salīdzināmiem. Citiem vārdiem sakot, raidsabiedrībām, kuru Francijā pārraidītie reklāmraidījumi tiek aplikti ar nodevu, un raidsabiedrībām, kuras var saņemt atbalstu no Radio atbalsta fonda, ir savstarpēji jākonkurē [92]. Ja raidsabiedrība savu reklāmas laiku pārdošanu deleģē veikt citam uzņēmumam, kas ietilpst tajā pašā uzņēmumu grupā, kā tas izskatāmajā lietā ir noticis ar *NRJ* uzņēmumu grupu, tad vajadzības gadījumā šī uzņēmumu grupa ir jāaplūko kopumā un pēc tam jāizvērtē konkurence starp to un citām raidsabiedrībām vai uzņēmumu grupām par auditoriju apjomu un ieņēmumiem no reklāmas.

123. Francijas valdība tiesvedībā Tiesā apstrīdēja šādu konkurences attiecību esamību. Pēc tās rīcībā esošās informācijas lielākā daļa ieņēmumu, kas gūti no nodevai pielīdzināmā maksājuma iekasēšanas, ir par televīzijā pārraidīto reklāmu, turpretī atbalsts no Radio atbalsta fonda tiek piešķirts nevis televīzijas kanāliem, bet gan nelielām radiostacijām — *radios associatives* ("pilsoņu radio"), ko klausās reģiona iedzīvotāji un kam galvenokārt ir sociāli mērķi. Lai gan Francijas valdība atzīst, ka daļa nodevai pielīdzināmā maksājuma katrā ziņā tiek gūta no radio pārraidītās reklāmas tomēr, pēc tās domām, nodevu maksā galvenokārt komerciālās radiostacijas, kas ir pārāk atšķirīgas no atbalsta saņēmējām *radios associatives*, lai patiesi ar tām konkurētu.

90 — Šajā sakarā attiecībā uz Francijas nodevai pielīdzināmo maksājumu no tekstilizstrādājumiem skat. iepriekš 76. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā Francija/Komisija, 20. un 21. punkts.

91 — Turklāt šo lietu varētu izvērtēt arī no brīvības veikt uzņēmējdarbību viedokļa, proti, saistībā ar jebkādu ārvalstu uzņēmumu diskrimināciju, salīdzinot ar valsts uzņēmumiem, sakarā ar tiesībām uz atbalsta saņemšanu. Ar līdzīgu problemātiku Tiesas saskārās 2007. gada 25. oktobra spriedumā lietā C-464/05 *Geurts* un *Vogten* (Krājums, I-9325. lpp., 18.–22. punkts); par pakalpojumu sniegšanas brīvību skat. arī 2005. gada 10. marta spriedumu lietā C-39/04 *Laboratoires Fournier* (Krājums, I-2057. lpp., 15. un 16. punkts).

92 — Šajā sakarā skat. iepriekš 76. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā Francija/Komisija, 20. punkts, kas atsaucas uz "ienākumiem [no nodevām], kas tiek gūti no konkurējošiem izstrādājumiem".

124. Pretēji Francijas valdībai *Régie Networks* tiesvedībā Tiesā apstiprina konkurences attiecību esamību starp nodevas maksātājiem un atbalsta saņēmējiem. Pat gadījumā, ja radiostacija, kas ir atbalsta saņēmēja, pati nepārraida reklāmu radio vai arī pārraida to nelielā apjomā, tā ar savu programmu piesaista daļu klausītāju, kas var samazināt komerciālo radiostaciju auditorijas apjomu un tādējādi arī to iespējamos ieņēmumus reģionālā radio un televīzijas reklāmas tirgū.

125. Visbeidzot, Tiesai šajā tiesvedībā nav jāpieņem galīgs lēmums vēl neskaidrajos jautājumos saistībā ar pakalpojumu sniegšanas brīvību un konkurenci starp dažādām raidsabiedrībām. Drīzāk tikai Komisijas kompetencē ir izvērtēt atbalsta pasākumu vai atbalsta shēmas saderību ar kopējo tirgu, tomēr Komisijas rīcība ir pakļauta Kopienu tiesas kontrolei [93].

126. Šīs tiesvedības mērķiem pietiek ar secinājumu, ka, apstiprinot Francijas atbalsta shēmu laikposmam no 1998. līdz 2002. gadam, Komisija nav izskatījusi jautājumu par tās finansējuma veidu un līdz ar to it īpaši nav izvērtējusi, kā šis finansējuma veids ietekmē [atbalsta shēmas] saderību ar kopējo tirgu. Tā kā Komisija tādējādi nav ņēmusi vērā būtisku atbalsta shēmas izvērtējuma aspektu, pieņemot Apstrīdēto lēmumu, ir pieļauta acīmredzama kļūda vērtējumā. Jau šī iemesla dēļ vien tas ir jāpasludina par spēkā neesošu.

3) Starpsecinājumi

127. Kā jau iepriekš norādīts, Apstrīdētais lēmums tādējādi ir prettiesisks vairākos punktos un katrs no tiem pats par sevi pamato šī lēmuma pasludināšanu par spēkā neesošu.

C — *Par paziņojuma par spēkā neesamību iedarbības ierobežošanu laikā*

128. Gadījumā, ja Tiesa atbilstoši manam ierosinājumam pasludina Apstrīdēto lēmumu par spēkā neesošu, Francijas valdība un Komisija lūdz ierobežot sprieduma iedarbību laikā. Tās atsaucas uz tiesiskās drošības un tiesiskās paļāvības aizsardzības principiem un

93 — Iepriekš 4. zemsvītras piezīmē minētais spriedums apvienotajās lietās *van Calster* u.c., 45. punkts; skat. arī 1991. gada 21. novembra spriedumu lietā C-354/90 *Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires* u.c. (*Recueil*, I-5505. lpp., 14. punkts; turpmāk tekstā — "*FNCE*"), 1996. gada 11. jūlija spriedumu lietā C-39/94 *SFEI* u.c. (*Recueil*, I-3547. lpp., 42. punkts) un 2007. gada 18. jūlija spriedumu lietā C-119/05 *Lucchini* (Krājums, I-6199. lpp., 52. punkts), šajā sakarā skat. jau iepriekš 64. zemsvītras piezīmē minētos spriedumus lietā *Iannelli & Volpi*, 11. punkts, un lietā *Steinike & Weinlig*, 9. punkts.

it īpaši norāda uz faktu, ka jautājums skar atbalsta shēmu, kas bija paziņota Komisijai un ko tā bija apstiprinājusi, un kas vairāku gadu garumā tika piemērota lielā skaitā gadījumu.

1) Ievada piezīmes

129. EK līgums skaidri nenosaka sekas, kādas izriet no [tiesību akta] pasludināšanas par spēkā neesošu prejudiciāla nolēmuma procedūrā. Tomēr, ņemot vērā, ka prejudiciāla nolēmuma procedūra nolūkā pārbaudīt Kopienu tiesību akta spēkā esamību un prasība atcelt tiesību aktu ir divi Kopienas iestāžu ieviesto pasākumu likumības kontroles veidi, kas ir paredzēti EK līgumā un viens otru papildina [94], saskaņā ar pastāvīgo judikatūru [tiesību akta] pasludināšanas par spēkā neesošu sekas ir jāparedz pēc analoģijas ar tiesību normām, kas ir piemērojamas spriedumiem par tiesību akta atcelšanu un izriet no EKL 231. un EKL 233. panta [95].

130. Tādējādi principā Tiesas spriedumam, ar ko Kopienas īstenots pasākums prejudiciālā nolēmuma procedūrā ir paziņots par spēkā neesošu, līdzīgi kā spriedumam par tiesību akta atcelšanu ir atpakaļejošs spēks [96]. Turklāt jebkurai valsts tiesai atzinums par [tiesību akta] spēkā neesamību ir pietiekams pamats, lai attiecīgo tiesību aktu uzskatītu par spēkā neesošu arī pasākumos, kas tai ir jāpieņem [97].

131. Balstoties uz juridisko domu, kas izriet no EKL 231. panta otrās daļas [98], Tiesa, ja tā uzskata par vajadzīgu, katrā ziņā var nolemt saglabāt noteiktu Apstrīdētā lēmuma iedarbību, turklāt šajā ziņā tai piemīt diskrecionāra vara [99]. Pagātnē Tiesa šo iespēju izmantoja it īpaši tad, ja, aplūkojot konfliktējošās intereses kopumā, tiesiskās drošības apsvērumi neļāva apstrīdēt naudas iekasēšanu vai maksājumus, kas veikti pirms Tiesas sprieduma pieņemšanas [100]. Šos principus var veiksmīgi izmantot arī izskatāmajā lietā.

94 — 1996. gada 8. februāra spriedums lietā C-212/94 *FMC* u.c. (*Recueil*, I-389. lpp., 56. punkts) un iepriekš 40. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Unión de Pequeños Agricultores*/Padome, 40. punkts.

95 — 1980. gada 15. oktobra spriedumi lietā 4/79 *Providence agricole de la Champagne* (*Recueil*, 2823. lpp., 44. un 45. punkts), lietā 109/79 *Maïseries de Beauce* (*Recueil*, 2883. lpp., 44. un 45. punkts) un lietā 145/79 *Roquette Frères* (*Recueil*, 2917. lpp., 51. un 52. punkts), kā arī 1988. gada 29. jūnija spriedums lietā 300/86 *van Landschoot* (*Recueil*, 3443. lpp., 24. punkts) un 2001. gada 8. novembra spriedums lietā C-228/99 *Silos* (*Recueil*, I-8401. lpp., 35. punkts).

96 — 1994. gada 26. aprīļa spriedums lietā C-228/92 *Roquette Frères* (*Recueil*, I-1445. lpp., 17. punkts) un iepriekš 94. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *FMC* u.c., 55. punkts; par spriedumu par tiesību aktu atcelšanu atpakaļejošo spēku skat. kā pēdējo 2008. gada 12. februāra spriedumu lietā C-199/06 *Centre d'exportation du livre français*, (Krājums, I-469. lpp., 61. un 63. punkts; turpmāk tekstā — "*CELF*").

97 — 1981. gada 13. maija spriedums lietā 66/80 *International Chemical Corporation* (*Recueil*, 1191. lpp., 13. punkts) un Tiesas 2007. gada 8. novembra rīkojums lietā C-421/06 *Fratelli Martini* un *Cargill* 54. punkts.

98 — EKL 231. panta otrā daļa atbilstoši tās tekstam attiecas tikai uz regulām, tomēr Tiesa to piemēro arī citiem tiesību aktiem; par šīs tiesību normas piemērošanu lēmumiem pēc analoģijas skat., piemēram, 1998. gada 28. maija spriedumu lietā C-22/96 Parlaments/Padome (*Recueil*, I-3231. lpp., 42. punkts) un 1998. gada 12. maija spriedumu lietā C-106/96 Apvienotā Karaliste/Komisija (*Recueil*, I-2729. lpp., 41. punkts).

99 — 1985. gada 27. februāra spriedums lietā 112/83 *Société des produits de maïs* (*Recueil*, 719. lpp., 18. punkts) un 1986. gada 15. janvāra spriedums lietā 41/84 *Pinna* (*Recueil*, 1. lpp., 26. punkts).

100 — Iepriekš 99. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Pinna*, 26.–28. punkts; iepriekš 95. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Silos*, 36. punkts, un 1992. gada 10. marta spriedums apvienotajās lietās C-38/90 un C-151/90 *Lomas* u.c. (*Recueil*, I-1781. lpp., 24. punkts).

2) Apstrīdētā lēmuma iedarbības ierobežota saglabāšana

132. Tomēr jāņem vērā, ka, kaut arī Komisiju kontrolē Kopienu tiesa, Komisijas ekskluzīvā kompetencē ir lemt par valsts atbalsta vai atbalsta shēmas saderību ar kopējo tirgu [101]. Tātad, ja Tiesa izskatāmajā lietā atzīst Apstrīdēto lēmumu par spēkā neesošu, tad Komisijai, pēc analoģijas piemērojot EKL 233. panta pirmo daļu, no jauna ir jālemj par Francijas atbalsta shēmas saderību ar kopējo tirgu [102]. Tiesa, pieņemot spriedumu, nekādā gadījumā nedrīkst apsteigt Komisijas jauno lēmumu lietā; pretējā gadījumā tā iedragātu Komisijas kā atbalsta kontroles iestādes lomu un padarītu neesošu tās diskrecionāro varu [103], kas tai saskaņā ar EK līguma 92. panta 3. punktu (EKL 87. panta 3. punkts) piemīt, apstiprinot atbalsta pasākumus [104].

133. Šādos apstākļos Tiesa Apstrīdētā lēmuma iedarbību nevar saglabāt neierobežoti, bet gan tikai pārejas perioda laikā, proti, tik ilgi, kamēr Komisija no jauna pieņem lēmumu par Francijas atbalsta shēmas saderību ar kopējo tirgu un šis lēmums ir kļuvis galīgs, tātad to vairs nevar apstrīdēt, EKL 230. panta kārtībā ceļot prasību atcelt tiesību aktu.

3) Apstrīdētā lēmuma iedarbības pagaidu saglabāšana

134. Tomēr minētā pārejas perioda laikā līdz Komisijas jaunam galīgam lēmumam tiesiskās drošības apsvērumi un it īpaši tiesiskā paļāvība liek lemt par Apstrīdētā lēmuma iedarbības saglabāšanu.

135. Proti, izskatāmajā lietā runa ir par atbilstīgi paziņotu un Komisijas apstiprinātu atbalsta shēmu. Paļaujoties uz šo apstiprinājumu, Francijas iestādes uzskatīja, ka nodevai pielīdzināmais maksājums par reklāmu radio un televīzijā, ko tās iekasēja laikposmā no 1998. līdz 2002. gadam, un šajā pašā laikā piešķirtie atbalsti no Radio atbalsta fonda ir likumīgi; līdzīgi arī atbalsta saņēmēji uzskatīja par likumīgu gūto labumu.

101 — Šajā sakarā skat. šo secinājumu 125. punktu un 93. zemsvītras piezīmē minēto judikatūru.

102 — Izskatāmajā lietā Komisijai no jauna ir jāizvērtē Francijas atbalsta shēma jau tādēļ vien, ka, balstoties uz Tiesas rīcībā esošo informāciju, nevar galīgi novērtēt atbalsta shēmas finansējuma veida ietekmi uz tās saderību ar kopējo tirgu; it īpaši ir jāprecizē, vai un ciktāl šajā gadījumā savstarpēji konkurē nodevu maksātāji un atbalsta saņēmēji (šajā sakarā skat. šo secinājumu 122.–124. punktu).

103 — Šajā sakarā skat. šo secinājumu 82. punktu.

104 — Tas, ka, nosakot sava sprieduma iedarbību laikā, Tiesa ņem vērā arī Komisijas prerogatīvu saistībā ar komplekso ekonomisko kopsakarību izvērtējumu, izriet, piemēram, no iepriekš 95. zemsvītras piezīmē minētajiem spriedumiem lietā *Providence agricole de la Champagne*, 43. punkts un 45. punkta pēdējais teikums, lietā *Maïseries de Beauce*, 43. punkts un 45. punkta pēdējais teikums, un lietā *Roquette Frères*, 52. punkta pēdējais teikums.

136. Tomēr šāda paļāvība nav obligāti aizsargājama visos gadījumos. Piemēram, Tiesa ir nospriedusi, ka Komisijas lēmums necelt iebildumus par valsts atbalsta shēmu gadījumā, ja tas ir apstrīdēts Kopienu tiesā prasību celšanai paredzētajos termiņos, nevar pamatot atbalsta saņēmēja tiesisko paļāvību [105].

137. Tomēr par šajā lietā Apstrīdēto lēmumu Kopienu tiesā netika celta prasība to atcelt saskaņā ar EK līguma 173. pantu. Līdz ar to Apstrīdētais lēmums tiem, kas to varēja apstrīdēt, ir galīgs un tādējādi paļāvība uz šī lēmuma galīgo raksturu ir aizsargājama.

138. Ieinteresētās personas nevarēja paredzēt, ka Apstrīdētais lēmums pēc gadiem prejudiciālā nolēmuma procedūrā varētu tikt pasludināts par spēkā neesošu, it īpaši tādēļ, ka šādu procedūru var ierosināt dažādas valsts tiesas un tās ierosināšanai nav noteikts konkrēts termiņš, kura beigas atbalsta saņēmēji varēja sagaidīt vai kas tiem bija jāsagaida.

139. Turklāt jāņem vērā, ka atbalsta shēmas apstiprināšanas rezultātā daudzos gadījumos vairāku gadu garumā ir iekasētas nodevas un piešķirti atbalsti. Francijas valdība turklāt arī ticami norāda uz to, ka daudzām nelielām radiostacijām, kuras klausās reģiona iedzīvotāji, atbalsts no Radio atbalsta fonda ir būtiska to ieņēmumu sastāvdaļa. Iespējamā atbalstu atgūšana varētu apdraudēt šo radiostaciju pastāvēšanu un tādējādi arī Francijas plašsaziņas līdzekļu plurālismu reģionālajā līmenī [106].

140. Ņemot vērā iepriekš minēto, neuzskatu par atbilstīgu atbalsta saņēmējiem pārsteidzīgi izvirzīt varbūtējas atbalsta atgūšanas prasības vai prasības par procentu maksājumiem. Tomēr, ja Tiesa izskatāmajā lietā atzīs Apstrīdēto lēmumu par spēkā neesošu, vienlaicīgi nelemjot par tā iedarbības saglabāšanu, šādas prasības var tikt izvirzītas. Šādā gadījumā visām valsts iestādēm būtu jānosaka iespējamās sekas, kādas izriet no Apstrīdētā lēmuma spēkā neesamības [107]. Tas ir spēkā, it īpaši ņemot vērā nesen pieņemto Tiesas

105 — 1997. gada 14. janvāra spriedums lietā C-169/95 Spānija/Komisija (*Recueil*, I-135. lpp., 53. punkts), ko nesen apstiprināja iepriekš 96. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *CELF*, 66. un 67. punkts.

106 — Par plašsaziņas līdzekļu daudzveidības saglabāšanu kopumā skat., piemēram, 1997. gada 26. jūnija spriedumu lietā C-368/95 *Familiapress* (*Recueil*, I-3689. lpp., 18. punkts); par plurālistiskas apraides saglabāšanas nozīmi skat., piemēram, 1991. gada 25. jūlija spriedumu lietā C-288/89 *Collectieve Antennevoorziening Gouda* (*Recueil*, I-4007. lpp., 23. punkts) un 88. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *United Pan-Europe Communications Belgium* u.c., 41. punkts.

107 — 1975. gada 30. oktobra spriedums lietā 23/75 *Rey Soda* (*Recueil*, 1279. lpp., 51. punkts), 1989. gada 2. marta spriedums lietā 359/87 *Pinna* (*Recueil*, 585. lpp., 13. punkts), 2007. gada 27. septembra spriedums lietā C-351/04 *Ikea Wholesale* (Krājums, I-7723. lpp., 67. punkts) un iepriekš 97. zemsvītras piezīmē minētais rīkojums lietā *Fratelli Martini* un *Cargill*, 53. punkts.

spriedumu lietā *CELF*, atbilstoši kuram atbalsta īstenošana ir jāuzskata par nelikumīgu ar atpakaļejošu spēku, tiklīdz prasības atcelt tiesību aktu rezultātā atbalsta apstiprināšana zaudē spēku [108].

141. Šaubos, vai spriedumā lietā *CELF* rasto risinājumu pilnībā var attiecināt uz izskatāmo lietu. It īpaši jāņem vērā, ka atbalsts, par ko ir runa lietā *CELF*, nebija paziņots Komisijai, turpretī izskatāmajā lietā piemērotā atbalsta shēma tika paziņota Komisijai atbilstoši EK līguma 93. panta 3. punkta noteikumiem un tika īstenota tikai pēc tās apstiprināšanas.

142. Tomēr patlaban nevar izslēgt, ka valsts iestādes arī izskatāmajā lietā balstīsies uz *CELF* judikatūru. It īpaši valsts tiesas savu attiecīgo valsts tiesību normu ietvaros vēl pirms jauna Komisijas lēmuma pieņemšanas varētu uzskatīt, ka, balstoties uz konkurentu celtajām prasībām, tām ir jālemj par jau piešķirto atbalstu un procentu atgūšanu vai ir jāpiesprież zaudējumu atlīdzība [109]; līdzīgi valsts tiesas jau šajā posmā varētu lemt par iekasēto nodevu par reklāmu radio un televīzijā atmaksu un tādējādi apdraudēt Radio atbalsta fonda finansiālo līdzsvaru. To visu pilnīgi droši var novērst, tikai lemjot par Apstrīdētā lēmuma iedarbības pagaidu saglabāšanu.

143. Tādēļ iesaku Tiesai saglabāt Apstrīdētā lēmuma iedarbību tik ilgi, kamēr Komisija no jauna pieņem lēmumu par Francijas atbalsta shēmas saderību ar kopējo tirgu un šis lēmums ir kļuvis galīgs, tātad to vairs nevar apstrīdēt, EKL 230. panta kārtībā ceļot prasību atcelt tiesību aktu.

4) Apstrīdētā lēmuma pagaidu saglabāšanas sekas

144. Ja Apstrīdētā lēmuma iedarbība tiks saglabāta manis ieteiktā veidā, tad atbalsta saņēmējiem un nodevas maksātājiem būs jārēķinās ar šādām sekām.

108 — Spriedums minēts iepriekš 96. zemsvītras piezīmē, skat. it īpaši minētā sprieduma 63. punktu.

109 — Iepriekš 96. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *CELF*, it īpaši 52. un 53. punkts.

a) Juridiskā situācija pārejas periodā

145. Pārejas periodā līdz Komisijas jauna galīgā lēmuma pieņemšanai par Francijas atbalsta shēmas saderību ar kopējo tirgu atbalsta saņēmējiem nav jāatmaksā atbalsts, ko tie saņēmuši laikposmā no 1998. līdz 2002. gadam, un arī Francijas nodokļu pārvaldei nevar uzlikt pienākumu tādiem nodevas maksātājiem kā *Régie Networks* pilnībā atmaksāt nodevai pielīdzināmo maksājumu, kas no tiem iekasēts laikposmā no 1998. līdz 2002. gadam [110]. Tas tādēļ, ka pagaidām Komisijas ar Apstrīdēto lēmumu apstiprinātā atbalsta shēma saglabā savu iedarbību.

146. Katrā ziņā Apstrīdētā lēmuma iedarbības pagaidu saglabāšana nedrīkst apdraudēt to nodevu maksātāju efektīvu tiesas aizsardzību, kuri — līdzīgi kā šajā lietā *Régie Networks* — atbilstoši attiecīgi piemērojamiem valsts tiesību aktiem jau ir izmantojuši pārsūdzības iespējas nolūkā panākt samaksātās nodevas atmaksu [111].

147. Šāda efektīva tiesas aizsardzība ir jānodrošina valsts tiesai, balstoties uz valsts tiesību normu iespējām [112]. Piemēram, valsts tiesa varētu lemt par samaksātās nodevas *pagaidu atmaksu* līdz Komisijas jauna lēmuma pieņemšanai vai atmaksai piemērot *atliekošo nosacījumu*, ka Komisijai galīgajā lēmumā Francijas atbalsta shēma ir jāpasludina par nesaderīgu ar kopējo tirgu. Iespējams arī, ka valsts tiesa *aptur tiesvedību pamata prāvā* līdz brīdim, kad tiek pieņemts Komisijas jaunais lēmums par atbalsta shēmas saderību ar kopējo tirgu, un līdz tas kļūst galīgs.

b) Juridiskā situācija jauna pozitīva lēmuma gadījumā

148. Ja Komisija galīgā lēmumā no jauna secina, ka Francijas atbalsta shēma ir saderīga ar kopējo tirgu, tad laikposmā no 1998. līdz 2002. gadam piešķirto atbalstu atgūšana un šajā laikā iekasēto nodevu atmaksa ir pilnībā izslēgta.

110 — Šajā sakarā skat. iepriekš 95. zemsvītras piezīmē minētos spriedumus lietā *Providence agricole de la Champagne*, 45. punkta pēdējais teikums un 46. punkts, lietā *Maïseries de Beauce*, 45. punkta pēdējais teikums un 46. punkts, un lietā *Roquette Frères*, 52. punkta pēdējais teikums un 53. punkts.

111 — Šajā sakarā skat. iepriekš 96. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Roquette Frères*, 27. punkts, un iepriekš 94. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *FMC* u.c., 58. punkts; skat. arī iepriekš 99. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Pinna*, 30. punkts, un iepriekš 100. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu apvienotajās lietās *Lomas* u.c., 24. punkts.

112 — Par valsts tiesas pienākumu interpretēt un piemērot valsts procesuālās tiesības tiesību aizsardzībai labvēlīgā veidā skat. iepriekš 40. zemsvītras piezīmē minētos spriedumus lietā *Unibet*, 44. punkts, un lietā *Impact*, 54. punkts. Par personas tiesībām uz efektīvu tiesas aizsardzību, lai panāktu ar Kopienu tiesībām nesaderīgi iekasētu nodevu atmaksu, skat. arī 2006. gada 12. decembra spriedumu lietā C-446/04 *Test Claimants in the FII Group Litigation* (Krājums, I-11753. lpp., 204. punkts) un 2007. gada 13. marta spriedumu lietā C-524/04 *Test Claimants in the Thin Cap Group Litigation* (Krājums, I-2107. lpp., 128. punkta pirmais ievilkums).

149. Pilnīgas skaidrības labad jāpiebilst, ka šādā gadījumā atbalsta saņēmējiem nedrīkst likt maksāt procentus par gūto labumu, līdzīgi arī trešām personām par šo labumu nav jāizmaksā kompensācija.

150. Tiesa spriedumā lietā *CELF*[113] atzīst, ka Komisijas galīgs lēmums *a posteriori* nepadara likumīgus tādus īstenošanas aktus, kas pieņemti, neievērojot īstenošanas aizliegumu. Tomēr šis apgalvojums ir attiecināms uz gadījumiem, kad — līdzīgi kā tas noticis lietā *CELF* — valsts atbalsts nav atbilstīgi paziņots Komisijai un katrā ziņā ir īstenots pirms Komisija to ir apstiprinājusi. Šo apgalvojumu raksturo rūpes par to, lai nepieļautu nekādu EK līguma 93. panta 3. punktā (pēc grozījumiem — EKL 88. panta 3. punkts) noteikto paziņošanas pienākuma un pienākuma atturēties no darbības neievērošanu un nodrošinātu abu minēto preventīvās atbalsta kontroles sistēmas stūrakmeņu lietderīgo iedarbību[114].

151. Tādējādi *CELF* judikatūru nevar attiecināt uz tādiem gadījumiem kā izskatāmā lieta, kur atbalsta shēma ir atbilstīgi paziņota Komisijai un īstenota tikai pēc tam, kad Komisija to ir apstiprinājusi. Tādās lietās kā izskatāmā nav runa par to, lai novērstu varbūtējus paziņošanas pienākuma un pienākuma atturēties no darbības pārkāpumus, nemaz nerunājot par faktiski izdarītu pārkāpumu sodīšanu. Šādos gadījumos drīzāk ir jānodrošina, lai pienācīgi tiktu ievērota tiesiskā drošība un tiesiskā paļāvība. Šī mērķa sasniegšanai jaunajam paziņojumam par atbalsta shēmas saderību ar kopējo tirgu ir jābūt ar atpakaļejošu spēku līdz brīdim, kad tika uzsākta atbalsta shēmas īstenošana.

c) Juridiskā situācija negatīva lēmuma gadījumā

152. Ja Komisija pēc atbalsta shēmas jauna izvērtējuma tomēr secina, ka tā nav saderīga ar kopējo tirgu, tad gan atbalsti, kas piešķirti laikposmā no 1998. līdz 2002. gadam, gan šajā laikā iekasētās nodevas ir galīgi jāuzskata par nelikumīgiem.

113 — Spriedums minēts iepriekš 96. zemsvītras piezīmē, 40. punkta pirmais teikums; skat. arī iepriekš 93. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *FNCE*, 16. punkts; iepriekš 4. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu apvienotajās lietās *van Calster* u.c., 63. punkts, un 2006. gada 5. oktobra spriedumu lietā C-368/04 *Transalpine Ölleitung in Österreich* (Krājums, I-9957. lpp., 41. punkts).

114 — Iepriekš 96. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *CELF*, 40. punkta otrais teikums apvienojumā ar 36. un 37. punktu; skat. arī iepriekš 93. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *FNCE*, 16. punkts; iepriekš 4. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu apvienotajās lietās *van Calster* u.c., 63. punkts, un iepriekš 113. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Transalpine Ölleitung in Österreich*, 41. un 42. punkts).

153. Ņemot vērā tiesisko paļāvību, Komisijai šādā negatīvā lēmumā būtu jāizsver, vai ir pamatoti likt Francijas Republikai atgūt jau izmaksātos atbalstus [115]; šādu Komisijas rīkojumu savukārt varētu pārbaudīt Kopienu tiesa.

154. Komisijas negatīvais lēmums attiektos arī uz nodevai pielīdzināmo maksājumu kā Francijas atbalsta shēmas neatņemamu sastāvdaļu, un tādējādi tas arī būtu nesaderīgs ar kopējo tirgu. Līdz ar to laikposmā no 1998. gada līdz 2002. gadam nodevas būtu iekasētas nepamatoti un tās būtu jāatmaksā. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru personām ir tiesības uz nodevu atmaksāšanu, kas iekasētas, pārkāpjot Kopienu tiesību noteikumus [116]. Pats par sevi saprotams, ka atmaksas noteikumi turklāt nedrīkst būt mazāk labvēlīgi par tiem, kas attiecas uz līdzīgām valsts rakstura prasībām (līdzvērtības princips), un atmaksu nedrīkst padarīt praktiski neiespējamu vai pārmērīgi grūtu (efektivitātes princips) [117].

155. Jāatzīst, ka Komisijas negatīva lēmuma gadījumā tātad var rasties situācija, kad ir jāatmaksā nodevas maksātājiem to samaksātais nodevai pielīdzināmais maksājums par reklāmu radio un televīzijā, tajā pašā laikā atbalsta saņēmēji sakarā ar tiesiskās paļāvības iemesliem, iespējams, drīkstēs paturēt atbalstus, ko tie ir saņēmuši laikposmā no 1998. līdz 2002. gadam. Zināmā mērā tiktu sarauta ciešā ar izlietojumu saistītā saikne starp nodevai pielīdzināmo maksājumu par reklāmu radio un televīzijā un atbalstu, kas tiek finansēts no ienākumiem, kas gūti, iekasējot šo nodevu. No tā nevar izvairīties, ja, no vienas puses, grib atbalsta saņēmējiem nodrošināt to tiesiskās paļāvības aizsardzību un, no otras puses, nevēlas apdraudēt nodevas maksātāju efektīvu tiesisko aizsardzību. Atbalsta nesaderības ar kopējo tirgu risku uzņemas dalībvalsts, kas savu atbalsta shēmu izveido tādējādi, ka starp nodevu un atbalstu, kas tiek finansēts no nodevu ieņēmumiem, pastāv cieša ar izlietojumu saistīta saikne; šādu risku nevajadzētu novelt uz nodevu maksātājiem vai atbalsta saņēmējiem.

115 — Par tiesiskās paļāvības ievērošanu, pārbaudot atbalsta shēmas, skat. arī 2006. gada 22. jūnija spriedumu apvienotajās lietās C-182/03 un C-217/03 Beļģija un *Forum 187*/Komisija (Krājums, I-5479. lpp., 147.–167. punkts).

116 — Skat. starp daudziem spriedumiem 1983. gada 9. novembra spriedumu lietā 199/82 *San Giorgio* (*Recueil*, 3595. lpp., 12. punkts), 1997. gada 14. janvāra spriedumu apvienotajās lietās no C-192/95 līdz C-218/95 *Comateb* u.c. (*Recueil*, I-165. lpp., 20. punkts), 2006. gada 30. marta spriedumu lietā C-184/04 *Uudenkaupungin kaupunki* (Krājums, I-3039. lpp., 54. punkts), iepriekš 112. zemsvītras piezīmē minētos spriedumus lietā *Test Claimants in the FII Group Litigation*, 202. punkts, un lietā *Test Claimants in the Thin Cap Group Litigation*, 110. punkts.

117 — 1976. gada 16. decembra spriedums lietā 33/76 *Rewe-Zentralfinanz* un *Rewe-Zentral* (*Recueil*, 1989. lpp., 5. punkts), 1980. gada 27. marta spriedums lietā 61/79 *Denkavit italiana* (*Recueil*, 1205. lpp., 25. punkts), iepriekš 116. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *San Giorgio*, 12. punkts, un iepriekš 112. zemsvītras piezīmē minētie spriedumi lietā *Test Claimants in the FII Group Litigation*, 203. punkts, un lietā *Test Claimants in the Thin Cap Group Litigation*, 111. punkts.

VI — Secinājumi

156. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, ierosinu Tiesai uz *Cour administrative d'appel de Lyon* lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbildēt šādi:

1) 1997. gada 10. novembrī paziņotais Eiropas Kopienu Komisijas lēmums necelt iebildumus par tai paziņoto Francijas atbalsta shēmu palīdzībai radio (valsts atbalsts Nr. N 679/97) nav spēkā;

2) 1. punktā minētā lēmuma iedarbība turpinās tik ilgi, kamēr Eiropas Kopienu Komisija no jauna pieņem lēmumu par paziņotās atbalsta shēmas saderību ar kopējo tirgu, un šo pēdējo lēmumu vairs nevar apstrīdēt, EKL 230. panta kārtībā ceļot prasību atcelt tiesību aktu.